

Anecdote cu oameni iluștri

Oana Oprea

Horia Dumitru Oprea

CUPRINS

Introducere.....	3
1. Grecii.....	5
2. Latinii.....	42
3. Francezii.....	63
4. Englezii.....	74
5. Americanii.....	83
6. Românii.....	89
7. Alții.....	106

INTRODUCERE

Momente interesante din istorie, situații inedite cu oameni iluștri, portrete și întâmplări care să arunce asupra protagoniștilor o nouă perspectivă; informație, amuzament, noutate. Toate fac parte din paginile acestei cărți. Am scris-o pentru că ne-a amuzat s-o facem, pentru că sperăm ca și alții să se amuze, citind-o.

Nu avem pretenția să fi spus ceva nou și nici să fi dat o interpretare originală unor lucruri deja cunoscute. Sperăm doar să oferim cititorilor posibilitatea să se apropie fără efort și fără

plictiseală de o lume plină nu de simboluri abstracte, de personalități transformate în monumente, ci de oameni adevărați, cu viciile și slăbiciunile lor, uneori biruitori, de cele mai multe ori nefericiți, în ipostaze hilare sau dramatice, cu replici pline de spirit sau muți în fața evenimentelor neprevăzute ale vieții.

Dăm întâietate acelor care au influențat evoluția politică și culturală a lumii. Conducători de state, poeți, artiști, filosofi, cu toții oameni extraordinari, sunt prezentați prin întâmplări cu tâlc care ne ajută să înțelegem mai bine realitatea lor umană.

Suveranii, din toate timpurile și de pretutindeni, au intrat, în general, în conștiința publică, drept niște personaje ghidate de rațiune și înțelepciune, frământate de grija pentru supușii lor și atente la pilda pe care o vor lăsa în istorie. Nu întotdeauna însă conducătorii au fost înțelepți și de multe ori chiar nu s-au lăsat conduși de rațiune. Nici oamenii de cultură nu s-au arătat uneori mai prejos. Talentați creatori literari ai lumii au avut probleme cu legea, alții cu cei din jurul lor sau cu propria conștiință.

Personalitățile apar așa cum au fost: oameni printre oameni, cu ciudățeniile și încăpățânările lor. Faptul că mulți dintre ei au comis greșeli sau că nu întotdeauna s-au comportat la înălțimea așteptărilor, nu micșorează cu nimic valoarea lor, nu afectează realizările lor deosebite în diferitele domenii ale vieții publice în care s-au manifestat.

Biografiile reușite sunt construite cu anecdote, în cea mai mare parte inventate. Important este ca din aceste „falsuri” să iasă la iveală ființe adevărate. Și o istorie atractivă!

Autorii

Capitolul I

GRECII

Sofocle

Sofocle a scris tragedii până la sfârșitul vieții lui. Datorită acestui zel la scris, părea că își neglijează afacerile, astfel că fiii săi l-au convocat la judecată, pentru ca un juriu să-l declare incompetent în administrarea averii pe motive de senilitate.

Se spune că bătrânul le-ar fi recitat judecătorilor o piesă pe care tocmai o terminase și pe care o ținea în mână, „Oedip la Colonna”, și i-ar fi întrebat dacă acest poem li se pare opera unui om care a dat în mintea copiilor. După recitare, el a fost absolvit de acuzație prin votul juraților.

Zeuxis

În 397 î.Hr. Artistul Zeuxis a terminat portretul unei bătrâne și și-a găsit opera atât de prost realizată, încât nu a putut să se abțină din râs. Și a râs, fără să se poată abține, până când a murit pur și simplu de râs, rămânând singurul artist din istorie care a râs de operele sale până la capăt.

Cocorii

Surprins la drumul mare de o bandă de ucigași, poetul grec Ibycos (secolul al VI-lea î.Hr.) a fost omorât și jefuit. Înainte de a-și da sufletul, poetul a ridicat ochii la cer și, zăbind un cor de cocori, i-a rugat să-l răzbune.

Câtva timp după crimă, ucigașii aflându-se la teatrul din Corint (teatrele din Grecia antică erau sub cerul liber) au văzut deodată niște cocori care zburau deasupra capetelor spectatorilor. În bătaie de joc, unul dintre ei a zis: „Uite martorii lui Ibycos, au venit să-l răzbune!” Asasinatul ajunsese între timp la urechile corintienilor, așa că aceste cuvinte au dat de bănuț. Ucigașii au fost astfel prinși, judecați și condamnați la moarte.

Erostrat

Erostrat e numele unui grec obscur din Efes (oraș elin situat în Asia Mică), ambițios peste măsură, care ținea neapărat să ajungă celebru și numele lui să fie transmis posterității. Nefind însă capabil să-și câștige această reputație printr-o descoperire, o cucerire, o capodoperă sau altă lucrare remarcabilă, a dat foc templului Dianei (în grecește -Artemisa) din Efes, una din cele șapte minuni ale lumii antice. Fapta a fost săvârșită în anul 356 î.Hr.

Deși efesienii au emis un decret prin care se interzicea, sub pedeapsa cu moartea, de a i se rosti numele, Erostrat n-a fost totuși uitat.

Arhimede

Arhimede era un om distrat și împrăștiat, ca de altfel mai toți oamenii de știință, care deseori pentru a desena sfere și cilindri pe nisip, cum se obișnuia pe atunci, uita chiar să mănânce. Cercetările sale porneau de la o observare atentă a naturii.

Arhimede trăia la Siracuză pe vremea când regele cetății era

Hieron al II-lea. Acesta dăduse o cantitate de aur unui făurar să-i facă o coroană. Bănuind că meșterul a amestecat aurul cu un metal mai ieftin (argint), regele l-a chemat pe Arhimede și i-a cerut ca, fără să strice coroana, să-i răspundă la întrebarea dacă a fost furat sau nu.

Arhimede nu știa cum să procedeze. Problema îl chinuia. Într-o dimineață însă, i s-a întâmplat să observe în baie că nivelul apei se ridica pe măsură ce corpul i se cufunda și că, în aceeași măsură, cântărea parcă mai puțin. El s-a întrebat imediat dacă această forță de flotație ar putea fi folosită pentru a da un răspuns întrebării regelui.

Aurul are o densitate superioară argintului. Astfel, o coroană de aur pur ar disloca mai puțină apă decât una cu aceeași greutate dintr-un aliaj al aurului cu argintul. În acest mod, Arhimede a descoperit legea potrivit căreia un corp scufundat în apă pierde o parte din greutatea sa, egală cu volumul de apă dislocuit (principiu care îi și poartă numele).

Preocupat de ideea sa, Arhimede a sărit din cadă și a alergat în pielea goală până la palat, strigând: „Evrika! Evrika!” (Am găsit! Am găsit!).

În anul 212 î.Hr., Siracuza, orașul natal al lui Arhimede, a fost atacată de către romani. Sub comanda generalului Marcellus, armatele romane au atacat pe uscat și pe mare. Soldații greci au folosit multe dintre armele mecanice ale lui Arhimede pentru a lansa săgeți și a catapulta pietre către invadatori, forțându-i pe aceștia să se retragă.

Marcellus, înțelegând că armele sale nu pot face față celor ale lui Arhimede, a așteptat răbdător și, după cum sperase, a observat că cetățenii din Siracuza s-au complăcut cu victoria lor aparentă. Într-o noapte, după ce grecii organizaseră o petrecere de

sărbătorire în interiorul zidurilor cetății, romanii au escaladat zidurile și au învins cu ușurință populația ce suferea de mahmureală.

Sute de greci au fost uciși, însă Marcellus a poruncit ca celebrul Arhimede să fie prins viu. Matematicianul în vârstă de 75 de ani, ce nu aflase despre atacul nocturn, a fost găsit acasă, așezat pe jos, contemplând un grafic desenat pe nisip. O vreme el nici nu și-a dat seama că în încăpere pătrunseseră soldați. Când un roman a înaintat către Arhimede pentru a-l aresta, acesta și-a întins brațul și a exclamat: „Amice, îndepărtează-te de graficul meu!” El nu a zărit sabia soldatului ce i s-a înfipt în spate. Arhimede a murit. La scurt timp, aceeași soartă a avut-o și atacatorul său, executat pentru nerespectarea ordinelor.

În mijlocul triumfului său militar, Marcellus a jeliț moartea savantului. Generalul a înțeles valoarea inventatorului dispozitivelor de război și a cerut ca trupul lui Arhimede să beneficieze de o înmormântare onorabilă după tradiția greacă.

Diogene

Diogene din Sinope, tânăr, a făcut o boacănă financiară: a falsificat bani dimpreună cu taică-su, Hicesias. Hicesias a intrat la închisoare, flăcăul a fost exilat (sau a fugit, nu se știe exact) la Atena.

Diogene, care se considera „cetățean al lumii”, rămas la un moment dat fără casă, își improvizează o locuință într-un butoi. Purta iarna ca și vara aceeași haină, cerșea ca să mănânce, își făcea nevoile în public și-i batjocorea neîncetat pe orășeni pentru modul de a trăi. Viețuind după propria-i spusă asemenea unui câine (Kyon), doctrina sa a primit în secolul IV numele de cinism.

Pocinoagele cinicului făceau, totuși, parte dintr-o demonstrație cu scop filosofic precis: să demaște și ridiculizeze viciile omenești, primele pe lista neagră fiind prețiozitatea, ipocrizia și îngâmfarea. Fără milă sau concesii, consecvent, Diogene practica angajamentul de a grăi adevărul, de „a o spune pe șleau.”

„E-un mare filosof. E-un sfânt al filosofiei,” ziceau unii.

„E-un mare ticălos, un dereglat mintal, un nenorocit și-un psihopat,” ziceau alții.

„Nu-i vorba că mi-am ieșit din minți,” zicea el. „Doar că mintea mea e altfel decât a voastră.”

Cum altfel? Las pocinoagele să vorbească de la sine:

1. Întâlnirile cu Alexandru cel Mare

„Eu sunt Alexandru, marele rege.” „Și eu sunt Diogene, câinele.” „Diogene, cere-mi orice vrei tu!” „Bine: dă-te la o parte, că-mi iei soarele.”

2. Întcontrările cu Platon

Platon ținând un discurs emite următoarea definiție: „Omul este un biped fără pene.” Diogene merge de jumulește un pui, revine, îl arată audienței: „Iată omul lui Platon!” În consecință, definiția a fost completată cu: „care are unghii late!”

Platon are invitați acasă. Se discută filosofie. Diogene se înființează și el, tropăind ostentativ pe covoarele gazdei, după ce se mânjise pe picioare într-o băltoacă noroioasă. „Iată, calc pe trufia lui Platon!” „Da, Diogene – cu un alt fel de trufie...”

3. Unora care îi reamintesc că ai lui din Sinope l-au condamnat la exil: „Da. Și eu i-am condamnat să rămână în Sinope!”

4. Diogene bântuie ziua-n amiaza mare prin piață cu o lampă

aprinsă în mână.

„Ce faci?” îl întreabă lumea.

„Caut un om.”

5. *Diogene stă cu palma întinsă în fața unei statui.* „De ce cerșești de la o statuie?”

„Ca să mă obișnuiesc cu refuzurile.”

6. *Unul îl înjură.* Diogene tace. Altul îl întreabă: „De ce nu-l înjuri și tu?”

„L-am înjurat destul neînjurându-l.”

7. *Unuia care îi cere să-l accepte ca discipol:* „Bine. Ține peștele ăsta și hai după mine.” Ofuscat, omul aruncă peștele și pleacă.

Când se reîntâlnesc mai târziu, Diogene râde și zice: „Un biet pește ne-a-mputit prietenia.”

8. *Unuia care ținea un discurs despre fenomene astrologice:* „Și cât ai făcut pe drum, la întoarcerea din ceruri?”

9. *Unuia care i-a tras un pumn în cap:*

„Pe Hercules! Cum de-am uitat să-mi pun coiful înainte să ies pe stradă?”

11. *Un tânăr ține un discurs savant.* Audiența e captivată. Diogene se bagă în față, scoate un pește și-ncepe să mănânce. Toți ochii se-ațintesc asupra lui.

„Vă mulțumesc pentru atenție,” zice, „dar vă rog nu-l ignorați pe domnul orator.”

12. *Unuia care îl întreabă de ce e aurul galben:* „De frică: toți hoții vor să pună mâna pe el!...”

13. *Unuia care îl întreabă de ce oamenii dau pomană cerșetorilor, dar nu și filosofilor:*

„Păi pentru că se tem să n-ajungă și ei, într-o zi, ologi sau

orbi; dar nu se tem c-ar ajunge vreodată filosofi.”

14. Diogene se uită cum băiatul unei prostituate aruncă cu pietre în mulțime. Zice:

„Vezi să nu dai în taică-tău!”

15. Unuia care își disprețuia tatăl:

„Ce penibil: să-l disprețuiești tocmai pe cel căruia îi datorezi faptul că poți fi atât de mândru de tine.”

16. Unul îl amenință, ridicând măciuca la el: „Ai grijă!”

Diogene îi arde una cu bastonul, după care zice: „Ai grijă!”

Laurii lui Miltiade

Ilustrul comandant de oști din vechea Grecia, Miltiade, a cucerit în anul 489 î.Hr. Laurii victoriei în istorica bătălie de la Maraton. După această strălucită biruință, Temistocle, alt renumit conducător militar al grecilor, întrebat de prieteni ce gânduri îl frământă, le-a răspuns: „Laurii lui Miltiade nu mă lasă să dorm!”

Pictorul și cizmarul

Plinius cel Bătrân, în lucrarea sa enciclopedică „Istoria Naturală”, povestește că pictorul grec Apelles, care a trăit și la Roma, expusese într-o zi un tablou în fața publicului. Un cizmar din mulțime găsi că sandala unui personaj din aceea pictură era greșit făcută. Apelles a acceptat critica și a retușat sandala. Dar când cizmarul a început să-i judece și restul lucrării, pictorul l-a oprit, spunându-i tranșant: „Cizmarule, nu mai sus de sandală!”

Nodul gordian

Exista în templul lui Jupiter din Frigia un car cu care intrase în capitală plugarul Gordius, devenit rege. La carul acela simplu, nodul care lega jugul de oiște era atât de meșteșugit făcut încât nu i se puteau descoperi capetele. Un oracol prevestise că cine va izbuti să desfacă acest nod (numit mai târziu gordian, fiindcă era de la carul lui Gordius), va deveni stăpânul împărăției asiatice.

Ajungând în Frigia cu trupele sale, Alexandru Macedon, care tocmai înainta spre Asia, află de oracol. Și, întrucât visa să cucerească această împărăție, încercă să dezlege nodul: o dată, de două ori, de trei ori. Nereușind, a scos sabia și... A tăiat nodul, arătându-și astfel voința de a cuceri lumea cu arma în mână.

Înțeleptul Bias

Bias, unul dintre cei șapte înțelepți ai Greciei antice, a fost întrebat de concetățenii săi care se grăbeau să părăsească orașul Priene, amenințat să fie cucerit de oștile persane ale lui Cyrus (secolul VI î.Hr.), cum de nu-și ia nici veșminte, nici vase, nici alte lucruri din gospodărie. El le-a răspuns calm: „Tot cei al meu port cu mine”, dând astfel a înțelege că mai mult decât toate bunurile materiale prețuiesc acumulările spirituale și că adevărata bogăție este aceea ce a adunat omul ca experiență, cunoștințe, înțelepciune, cultură.

Odată călătorea pe mare cu niște oameni lipsiți de pietate; dar, când se stârni furtuna, chiar și aceia începură să cheme zeii într-ajutor: „Tăceți – le spuse el –, să nu cumva să vă simtă zeii că sunteți aici, în corabie”.

La noapte vom cina la Pluto!

Aceste cuvinte au făcut istorie datorită regelui Leonidas al Spartei (sec. V î.Hr.), care se hotărî să atace, cu un mic detașament de spartani și de thespieni, pe timpul nopții, tabăra oștilor persane ale lui Xerxes pătrunse în strâmtoarea Thermopile. Lupta (480 î.Hr.), de o intensitate nemaipomenită, a provocat perșilor pierderi mari (au murit și doi frați ai regelui Xerxes), dar și spartanii au pierit până la ultimul, apărând eroic trupul viteazului lor comandant. Astfel, chiar în aceeași noapte, eroii spartani au luat cina la Pluto (zeul Infernului), așa cum le promisese Leonidas. Adică au murit cu toții! De supraviețuit au supraviețuit vorbele regelui lor.

Sabia lui Damocles

Damocles, curtean a lui Dionisos cel Bătrân, tiranul Siracuzei, a fost ca mai toți curtenii... curtenitor și lingușitor. Spunea că nu există mai mare fericire decât să fii tiran. Spre a-i da o lecție, Dionisos, la un ospăț, l-a așezat în locul lui pe tron și a poruncit să i se acorde toate onorurile regești. Dar când Damocles se lăfăia mai în voie, tiranul i-a cerut să se uite în sus. De tavan, exact deasupra capului lui Damocles, atârna o sabie fără teacă prinsă numai cu un fir de păr de cal. Îi arăta astfel primejdiile care îl pândesc în orice moment pe tiran.

Pyrrhus

Pyrrhus, regele Epirului, era un personaj curios care, dacă s-ar fi mulțumit cu micul lui regat de munte, ar fi putut să trăiască mult și bine; și neștiut de nimeni. Dar citise în „Iliada” despre isprăvile lui Ahile; în vinele lui curgea sânge macedonean, sângele

lui Alexandru cel Mare. Îl ispitea aventura. Iar ceea ce ofereau grecii din Tarent, cerându-i ajutorul împotriva romanilor, era exact ce își dorea. Și-a imbarcat armata pe vasele acestora și i-a înfruntat pe romani.

Romanii s-au aflat atunci pentru prima oară față în față cu o armă despre care nu-și imaginaseră măcar că ar putea exista: elefanții. La început au crezut că erau boi; și chiar așa le-au și spus: „boii lucani”. Dar, când au văzut că animalele se îndreaptă spre ei, i-a cuprins panica și au pierdut bătălia, deși îi provocaseră inamicului asemenea pierderi, încât acestuia îi pieriseră cheful și bucuria succesului. „Victoriile a la Pyrrhus” au rămas, de atunci și până azi, victoriile plătite cu cel mai ridicat preț.

Thales

Thales, de tânăr, a avut o reputație de împrăștiat și delăsător pentru că era mereu distrat și pierdut în gânduri. Se povestește că odată, ieșind de acasă însoțit de o bătrână ca să observe stelele, căzu într-o groapă și strigătele sale de ajutor făcură pe bătrână să-i spună: „Cum vrei să știi ce-i în cer, Thales, când nu ești în stare să vezi ce-i la picioarele tale?”

Astfel de întâmplări trezeau hohotele de râs ale concetățenilor săi, care îl socoteau un ratat. Poate și pentru că se simțea rănit în amorul propriu de toate aceste sarcasme, Thales și-a băgat în cap să le arate tuturor că, dacă voia, știa și el să câștige bani. Și, împrumutându-se, probabil de la tatăl său, care era un negustor avut, a cumpărat toate teascurile de ulei de măsline care se aflau atunci. Fiind iarnă, prețurile lor, din cauza cererii mici, erau scăzute. Dar Thales, un studios și un cunoscător în astronomie, prevăzuse un an bun și o recoltă de măsline bogată,

care, la momentul oportun avea să ridice valoarea investițiilor sale. Și în toamna care a urmat, el a putut să impună clienților prețurile pe care le voia. Astfel, și-a luat o frumoasă revanșă asupra acelor care își bătuseră joc de el; a strâns o avere frumoșica și s-a consacrat apoi pe deplin studiilor.

Thales era un om cu o fire liniștită și blândă, care cauta să-i învețe pe oameni cum să raționeze corect și nu se indigna atunci când ei nu-l înțelegeau și îl luau în râs. Pentru ei a fost o mare surpriză când au vazut într-o zi că ceilalți greci l-au pus, alături de Solon, pe lista celor Șapte Înțelepți. Cetățenii Miletului nu observaseră că aveau în persoana lui Thales un concetățean atât de ilustru și de important. O singură dată au bănuit asta: atunci când el a prezis eclipsa de soare din 28 mai 585 î.Hr., care s-a petrecut într-adevar. Dar, în loc să-l admire, puțin a lipsit să-l acuze de vrăjitorie.

Thales era un om spiritual, un precursor al lui Socrate în abilitatea de a-i combate pe alții cu răspunsuri ce li se păreau tututror proștilor doar niște glume; aceștia își închipuiau că a fi serios înseamnă a fi și îngâmfat și arogant.

Când a fost întrebat care este lucrul cel mai greu pentru un om, a răspuns: „Să te cunoști pe tine însuși”. Și când l-au întrebat ce era Dumnezeu, a răspuns: „Cel ce nu are nici început și nici sfârșit”, definiție încă și mai pertinentă după ce au trecut de atunci peste 2500 de ani. La întrebarea în ce constă, pentru un om virtuos, dreptatea, a dat următoarea replică: „Să nu faci altora ceea ce nu vrei să ți se facă ție”. Și aici l-a anticipat cu 600 de ani pe Iisus.

Unii spun că s-a căsătorit și a avut un fiu, pe Cybisthos; alții însă afirmă că a rămas neînsurat și a adoptat pe fiul surorii sale,

iar când era întrebat de ce nu are copii, el răspundea: „Pentru că iubesc copiii”.

Se povestește că, atunci când mama sa încerca să-l silească să se însoare, el îi răspundea că nu e încă timpul, iar când nu mai era în floarea tinereții, la insistențele mamei sale, el răspunse că a trecut timpul.

Milesienii îl numeau pe Thales sofo, adică înțeleptul, fie chiar și cu o ușoară intenție de blândă ironie. El a demonstrat că este așa în sensul cel mai strict al cuvântului, nesupărând pe nimeni, mulțumindu-se cu puțin și ținându-se departe de orice politică. Asta nu l-a împiedicat să fie prieten cu Trasibul, conducătorul Miletului, care trimitea deseori după el pentru că îl încânta conversația sa.

Singurul lucru care-l făcea să uite și de filosofie era sportul. Pașnicul, distratul, sedentarul Thales era un înverșunat microbist; nu pierdea niciun spectacol de pe stadion. Și a murit foarte bătrân, în timpul unor întreceri atletice, poate zdrobit de durere când a văzut că pierde „echipa sa favorită”.

Un personaj excentric

Un mare centru de cultură greacă din secolul VI î.Hr. A fost Efesus, celebru pentru splendidul său templu închinat zeiței Artemis, protectoarea orașului, și pentru numărul mare de fuste pe care îl purtau femeile (și care, totuși, după cum bârfeau gurile rele, nu erau suficiente ca să le apere virtutea); de asemenea, și pentru poezii săi. Unul dintre aceștia din urmă era agresivul și sarcasticul Hipponat, căruia i se atribuie primele satire. Era un bărbat șchiop, rahitic și strâmb. N-a avut noroc în dragoste și s-a răzbunat spunând că femeia oferă bărbatului doar două zile de fericire în

viață: atunci când se mărită cu el și atunci când îl lasă văduv.

Și-a bătut joc de toți concetățenii săi, de la cel mai ilustru până la cel mai obscur. Dar după aceia, spre satisfacția generală, s-a sinucis.

Solon

Cel mai mare serviciu făcut de el este următorul: patria lui, Salamina, era obiect de ceartă între Atena și Megara; după multe înfrângeri, atenienii hotărâră printr-un decret că, dacă cineva ar propune să se mai războiască pentru Salamina, să fie pedepsit cu moartea. Solon se prefăcu că-i nebun, și, cu o cunună pe cap, se repezi în piața orașului. Acolo puse un crainic să citească atenienilor poemul său cu privire la Salamina și le trezi curajul. Atenienii porniră iarăși război împotriva megarienilor și, datorită lui Solon, îi biruiră.

Democrația pe care Solon o introdusese la Atena fusese luată în stăpânire de trei componente sociale, ale căror lupte interne au demonstrat repede cât de grea este ea de pus în practică.

Într-o zi, Pisistrate, șeful uneia dintre ele, s-a prezentat în Aeropag și a arătat asistenței o rană spunând că dușmanii poporului i-au făcut-o, în încercarea de a-l asasina, și a cerut aprobarea să organizeze o grupare de 50 de oameni înarmați care să-l apere.

În Atena nu exista o armată permanentă și nici forțe de poliție, iar legea interzicea tuturor să poarte o gardă de corp personală, cu care oricui i-ar fi fost ușor să se impună unei populații neînarmate.

A fost chemat Solon care a înțeles imediat despre ce este vorba și i-a prevenit pe cei prezenți: „Ascultați-mă, atenieni, eu

sunt mai înțelept decât mulți dintre voi și mai curajos decât atâția alții. Sunt mai înțelept decât aceia care nu văd viclenia acestui bărbat și scopul pe care îl urmărește el; și sunt mai curajos decât cei care, văzându-l, se fac totuși că nu-l văd, ca să nu-și complice existența și să trăiască liniștiți.” Și, dându-și seama că nu era ascultat, a adăugat indignat: „Ați rămas tot aceiași: fiecare dintre voi, luat în parte, este șiret ca o vulpe. Dar, la grămadă, nu sunteți decât un cârd de găște.”

Cererea lui Pisistrate a fost aprobată. Iar el, în loc de 50 de oameni, a înrolat și a înarmat 400; a pus stăpânire pe Acropole și a proclamat dictatura. În numele și spre binele poporului, se înțelege.

Generozitatea lui Aristide

Aristide era bărbatul către care, într-o seară la teatru, tot publicul atenian și-a îndreptat privirile când un actor a recitat următoarele versuri ale lui Eschil: „El urmărește nu numai să pară drept, ci chiar să și fie drept. Ca și grâul într-un pământ fertil, din inima sa nu încolțesc decât înțelepciunea și echilibrul.” Atât de bine l-au recunoscut toți din această descriere. Era omul care nu numai că-i cedase lui Miltiade rândul la comandă în bătălia de la Maraton, dar care, după luptă, primind în pază corturile dușmanului, pline de bogații însemnate, le-a predat statului neatinse: lucru care, și pe vremea aceea, se vede că făcea mare impresie.

În lupta politică, Aristide a fost învins de oponentul său, Temistocle. Ghinionul a vrut ca frumoasele însușiri ale celor doi să fie împărțite în mod egal între ei: caracterului superior al lui Aristide i se opunea inteligența superioară a lui Temistocle, orator

plin de strălucire și om politic posedând resurse invers proporționale cu scrupulele sale. Spune Plutarh: „Nu învățase cine știe ce atunci când maestrii săi au încercat să-i arate cum trebuie să fii, dar a profitat din plin când l-au instruit ce trebuie să faci ca să reușești”.

Temistocle a câștigat lupta politică și a propus ostracizarea lui Aristide. Atenienii au fost de acord. Motivele acestei animozități le-a exprimat prea bine un amărât de țăran analfabet care, în ziua votării, i s-a adresat lui Aristide, fără să știe cine era, și l-a rugat să-i scrie pe tablă votul, conform propunerii lui Temistocle. „De ce dorești să-l trimiți în exil pe Aristide? Ți-a făcut el vreun rău?” l-a întrebat Aristide. „Nu, nu mi-a făcut niciun rău” a răspuns celălalt, „dar nu mai pot suporta să tot aud cum i se spune mereu cel drept. Mă enervează cu dreptatea lui.”

Aristide a zâmbit l-a atâta înverșunare tipică pentru mediocrități împotriva omului superior, și și-a scris numele pe votul dat împotriva-i. Iar când a ascultat verdictul care-l condamnă, a spus simplu: „Sper, atenieni, ca n-o să mai aveți prilejul să vă mai aduceți aminte de mine.” Dar au avut!

Pericle

Pericle a fost cel mai mare om de stat din Grecia antică. A condus Atena timp de peste 30 de ani, chiar în perioada ei de mare glorie, adică între 461 și 429 î.Hr. Sau, mai bine zis, poporul a condus-o, căci Atena era o democrație. Cel puțin asta susținea Pericle că era. El unul, le spunea doar ce să facă! Pericle era prietenul maselor. Le îndrăgea atât de tare încât le plătea să se ducă să voteze în Adunare, iar ele îl iubeau atât de mult încât îl și alegeau de fiecare dată. Nu se poate spune că Pericle le mituia,

căci cu ce era el vinovat dacă ele îl votau mereu numai pe el?!

Pericle își prețuia mult viața personală. Nu era un om de lume și nici nu prea ieșea pe nicăieri, pentru că se distra mai bine acasă.

Se arăta foarte prietenos față de Aspasia, o doamnă preamărită pentru frumusețea și spiritul ei, pe care însă n-o putea lua de nevastă pentru că ea era din Milet, iar căsătoriile cu străinii erau ilegale. Atunci Pericle a divorțat de soția sa, Telesippe, și s-a mutat cu Aspasia. Aceasta, femeie emancipată, ținea un salon acasă la Pericle. Acolo mereu întâlneai pe unul sau altul dintre tovarășii ei – nu erau cine știe ce figuri extraordinare, ci doar vecini și prieteni vechi precum Herodot, Sofocle, Fidias, Tucidide, Anaxagoras și Socrate!

Aspasia era o femeie înțelegătoare și îl iubea foarte mult pe Pericle. Nu o deranja că acesta avea capul țuguiat. Iar după moartea lui, a devenit tovarășa lui Lysicle, un negustor de oi. Se pare că nici asta n-a deranjat-o.

Toți marii oameni de stat sunt și mari constructori. În Atena, Pericle a întâmpinat oarecare opoziție ca să-i convingă pe concetățenii săi în ridicarea Partenonului, cea mai bogată moștenire arhitectonică și de artă pe care ne-a lăsat-o Grecia. Construcțiile necesitau o sumă colosală. Și atenienii, oricât erau ei de iubitori de frumos, nu se simțeau dispuși să cheltuiască atât.

E caracteristic pentru Pericle stratagema folosită ca să-i convingă. „Bine”, a spus el resemnat, „atunci fiți de acord să-l construiesc eu pe propria mea cheltuială. Adică să scriu pe fronton, în loc de Atena, numele meu, Pericle”.

Și invidia, la un loc cu emulația, au reușit să obțină ceea ce îi refuzase zgârcenia.

Fidias

Una din marile creații ale lui Fidias este „Zeus din Olimpia”. Deși l-a reprezentat pe regele zeilor așezat pe tron, l-a făcut înalt de peste 20 de metri, folosindu-se de aur și de fildeș. Când l-au văzut, în ziua inaugurării, cei din Olimpia au spus: „Sperăm să nu se ridice în picioare, că, atunci, adio tavan!”

Fidias sculptase o statuie a zeiței Atena Parthenos placată cu aur și fildeș. Atenienii l-au acuzat imediat că furase o parte din aur în timp ce lucra la statuie. Fidias n-o făcuse dar ei îl suspectau, întrucât, în locul lui, cu siguranță asta ar fi făcut!

Jocurile Olimpice și femeile

În Grecia antică, regulamentul Jocurilor Olimpice nu le dădea voie femeilor să ia parte la întreceri. A existat odată un singur caz de încălcare a acestuia, cazul Ferenikei din Rodos, care, fiind fata unui mare campion de lupte și mama altuia, trecea drept descendentă a lui Heracle. Dragostea ei de mamă a împins-o să se travestească în antrenor și să se strecoare cu un grup de atleți pe stadion, ca să asiste la meciul fiului său. Dar, apoi, înfocarea ei de suporter a trădat-o. Repezindu-se, cu părul despletit, spre ringul unde fiul ei îl pusese la pământ pe adversar, deghizarea n-a mai rezistat și ea a fost recunoscută.

Legea era clară: femeia prinsă în greșeală trebuia să fie condamnată la moarte. Legenda spune însă că, în favoarea Ferenikei, a coborât din cer, ca martor, însuși Heracle, care a apărut-o. Acuzata a fost achitată. Dar, pentru a împiedica pe viitor repetarea cazului, s-a stabilit ca de atunci toți atleții și antrenorii să se prezinte goi la întreceri!

Eschil

Eschil, mai înainte de a fi un mare dramaturg, a fost și un adevărat și exemplar cetățean. Cel dintâi premiu și l-a câștigat nu pe scenă, ci în luptă unde, împreună cu cei doi frați ai săi, a săvârșit asemenea acte de eroism, încât autoritățile au comandat unui pictor să le imortalizeze într-un tablou!

Eschil a murit la Siracusa, la vârsta de 72 de ani; legenda spune că din pricina unui vultur care, zburând pe deasupra lui cu o broască țestoasă în gheare, a scăpat-o drept pe capul său chel, pe care l-a confundat cu un bolovan!

Faima lui Euripide

Socrate a spus că, pentru o dramă a lui Euripide, n-ar fi ezitat să meargă pe jos până la Pireu: ceea ce pentru un leneș ca el era un mare sacrificiu. Și Plutarh povestește că, atunci când siracuzinii au luat în captivitate tot corpul expediționar atenian, le-au cruțat viața și i-au eliberat pe soldații care știau să recite vreo scenă din Euripide.

Filip al II-lea

Filip al II-lea, regele Macedoniei, era un bărbat voinic, violent, arogant, luptător curajos și vânător neobosit. A reușit să-și atingă scopurile, puțin prin forță, puțin prin șiretenie, că din amundouă avea din belșug. Demostene, adversarul său neîmpăcat, a exclamat uimit atunci când l-a cunoscut: „Ce om! De dragul puterii și succesului și-a pierdut un ochi, are un umăr rupt, un

picior și un braț damblagite. Și nu există încă nimeni aici care să-l îngenuncheze.”

Demostene

Acela pe care destinul îl hărăzise să ajungă cel mai mare sau măcar cel mai celebru dintre toți oratorii, nu era un vorbitor înnăscut. Era bâlbâit; și, pentru a se putea vindeca de această boală, se spune că obișnuia să vorbească ținând pietricele în gură și să declame urcând în fugă un deal. Dar nu a ajuns niciodată un improvizator. Deseori se închidea într-o peșteră, bărbierit numai pe jumătate de obraz, ca să evite tentația de a ieși în lume, și-și pregătea în scris discursurile. Avea nevoie chiar de luni de zile; apoi le repeta în fața oglinzii, ca să le studieze toate efectele, chiar și ale mimicii. Ca să le realizeze, nu renunța nici la urlete sau grimase. În această situație, ascultătorul de rând se distra ca la teatru.

Alexandru Macedon

Copil fiind, Alexandru Macedon era ca oricare altul. Avea ochi albaștri, un păr roșcat și cârlionțat și era cam mic de statură pentru vârsta lui. La 12 ani l-a îmblânzit pe Bucefal, calul său preferat. În același an l-a împins în joacă într-o groapă adâncă pe Nectanebo, un astronom aflat în vizită, rupându-i gâtul în timp ce acesta ținea o prelegere despre stele. Nu s-a dovedit niciodată cu certitudine că Alexandru însuși l-a îmbrâncit pe bătrân. Ceea ce rămâne însă e faptul că stăteau amundoi pe marginea gropii și, dintr-o dată, Nectanebo n-a mai fost acolo.

Suntem în anul 341 la Pella, capitala Macedoniei. Alexandru are 15 ani. În curtea palatului, zarvă generală. Filonicos din Farsala propune regelui Filip al II-lea un cal excepțional pe care vrea să îl cedeze contra unei mari sume de bani. Filip nu se încrede decât în el însuși pentru a judeca animalul; este acolo împreună cu fiul său, Alexandru. Bucefal – acesta este numele animalului – pare mai degrabă o fiară cu neputință de încălecat. Nu suportă pe nimeni în spinare. Zadarnic au încercat grăjdarii cu binișorul sau cu cravașa; cum sar în spatele animalului, acesta, nechezând, se ridică pe copitele din spate și îi azvârle la pământ.

La început, Filip s-a amuzat, însă treptat se enervează.

— Ia-ți calul, îi strigă el lui Filonicos; o să-mi omoare toți grăjdarii. Țsta numești tu cal dresat?

— Trebuie să știi cum să-l iei, stăpâne, răspunse Filonicos, dornic să-l vândă. Trebuie să recunoști că e un animal de rasă aleasă.

— Tu ce zici Alexandru? întrebă Filip brusc, întorcându-se către fiul său.

— Eu zic că grăjdarii tăi chinuiesc un cal frumos, că sunt niște nepricepuți. Tată, îngăduie-mi să îmblânzesc calul acesta.

Filip este în toane bune. Acceptă. Alexandru se apropie de Bucefal, apucă hățurile și îl întoarce cu fața spre soare.

— Calul acesta, spuse el, se teme de umbra lui.

Apoi îl mângâie și sare brusc în spinarea fremătătoare. Genunchii țin atât de strâns animalul, încât acesta își simte stăpânul și se liniștete, încetul cu încetul. Când își dă seama că este aproape învingător, Alexandru pornește cu Bucefal în galop peste câmpie.

— O să-l aduc înapoi obosit, dar îmblânzit.

Și așa făcu. Bucefal nu l-a mai părăsit niciodată pe Alexandru

și a rămas împreună cu el toate campaniile. Cât despre macedoneni, o asemenea demonstrație i-a uluit, și tânărul prinț le-a cucerit sufletele.

După o vreme, Alexandru își însoți tatăl într-o expediție militară împotriva triburilor scite. Bătălia a fost crâncenă și Filip a fost rănit. Ca urmare, regele rămase șchiop, ceea ce-l exaspera.

— Nu te plânge, tată, spunea tânărul prinț, fiecare pas îți amintește de curajul tău.

Alexandru a pus capăt Imperiului Persan, învingându-l pe Darius al III-lea. Trebuie spus însă că armata persană era cam învechită. Avea care de luptă înarmate cu lame pe ambele laturi, capabile să secere la pământ inamicii. Acest tip de arme n-a avut niciun succes, din moment ce Alexandru și soldații săi refuzau cu încăpățânare să se ducă și să stea nemișcați în fața lamelor. Darius scăpase din vedere faptul că astfel de care de luptă înarmate cu lame sunt eficiente mai ales împotriva acelor persoane care și-au pierdut capacitățile locomotorii, iar persoanele în chestiune preferă să stea acasă în pat, mai degrabă decât să poarte bătălii în Asia.

La moartea sa, la vârsta de 33 de ani, Alexandru era stăpânul celui mai mare imperiu cucerit vreodată. Mai jos este povestea celor trei dorințe ale lui Alexandru aflat pe patul de moarte. Înainte de a muri a vrut să arate oamenilor că moartea nu alege și că toți suntem egali în fața ei, fie că suntem cerșetori sau împărați.

Când se întorcea acasă după cucerirea de noi teritorii, Alexandru cel Mare s-a îmbolnăvit și a căzut la pat. Cu moartea privindu-l în față și spunându-i să se pregătească de ultima călătorie, Alexandru a realizat că toate cuceririle sale, armata sa impunătoare, sabia lui ascuțită și vitejia lui nu aveau nicio

importanță. Tot ce-și mai dorea era să ajungă acasă să-și vadă mama și să-și ia adio de la ea. Dar a trebuit să accepte faptul că sănătatea sa, care se înrăutățea tot mai mult, nu-i va permite să ajungă acasă. Așa că, puternicului cuceritor nu i-a mai rămas decât să stea întins în pat, palid și slăbit, așteptând să-și dea ultima suflare.

Și-a chemat generalii și le-a spus: „Curând voi pleca din această lume și am trei dorințe pe care, vă rog să mi le îndepliniți întocmai.” Cu lacrimile curgându-le pe obraji, generalii au promis conducătorului că-i vor îndeplini dorințele.

„Prima mea dorință”, a spus Alexandru, „este ca doctorii să-mi ducă sicriul fără a fi ajutați de nimeni altcineva.”

După o pauză, el a continuat: „A doua dorință este ca atunci când îmi duceți sicriul spre groapă, drumul spre groapă să fie presarat cu aurul, argintul și pietrele prețioase pe care le-am adunat în războaie.”

Alexandru s-a simțit epuizat după ce a rostit aceste cuvinte. S-a odihnit puțin și a continuat: „A treia și ultima mea dorință este ca mâinile să-mi fie lăsate să atârne în afara sicriului.”

Oamenii adunați la căpătâiul lui Alexandru s-au mirat auzind aceste dorințe ciudate. Dar niciunul nu a îndrăznit să-l întrebe ceva. Generalul cel mai iubit de Alexandru s-a apropiat de el, i-a sărutat mâna, apoi, ținând-o în dreptul inimii, a vorbit: „Te asigurăm că-ți vom îndeplini dorințele. Dar spune-ne, de ce aceste dorințe ciudate?”

La auzul acestei întrebări, Alexandru a tras adânc aer în piept și a răspuns: „Mi-ar plăcea ca lumea să știe despre cele trei lecții pe care tocmai le-am învățat. Vreau ca doctorii mei să-mi ducă sicriul pentru ca oamenii să realizeze că doctorii nu pot vindeca orice boală. Ei sunt lipsiți de putere și nu pot salva un om din

ghearele morții când îi sună ceasul.”

„A doua dorință – drumul spre mormânt presarat cu aur, argint și alte bogății – este pentru a aminti oamenilor că nimic din aurul meu nu vine cu mine în mormânt. E o pierdere de timp să alergi după atâtea bogății.”

„Și a treia dorință – mâinile lăsate să atârne pe lângă sicriu – e pentru a le arăta oamenilor că am venit cu mâinile goale în această lume și tot așa plec din ea.”

Cu aceste cuvinte, Alexandru cel Mare a închis ochii. Curând, el a lăsat moartea să se apropie și să-l ia, apoi și-a dat ultima suflare.”

Că e pură legendă sau adevăr, nu vom ști niciodată. Dar câtă morală ascund aceste cuvinte!

Despre „libertățile” femeilor din Atena

Situația femeilor din Atena nu era perfectă, dar s-ar fi putut și mai rău. Unei femei măritate îi era permis să cineze cu soțul ei atâta vreme cât erau doar ei doi, dacă venea, însă, și altcineva la masă, trebuia să rămână în camera ei.

Cu timpul, totuși, femeilor le-a fost îngăduit să mănânce la aceeași masă cu restul familiei, chiar dacă erau musafiri de față. Iar mai apoi, li s-a permis să facă de mâncare și să spele vasele după masă!

Lăcomia unui poet

Se spune că poetului grec Philoxene îi plăcea foarte mult peștele. Cumpărând într-o zi la Siracuza un crap uriaș, îl prepară singur și-l mănca în întregime, în afară de cap.

Puțin după aceea, simțindu-se rău, chemă pe un medic, care văzând situația lui critică, îi spuse:

— Philoxene, pune cât mai în grabă rânduială în treburile tale, căci nu vor trece trei ore și vei muri.

— Am pus de mult rânduială în lucrurile mele. Slavă zeilor, versurile mele sunt bine puse la punct și ating cel mai înalt grad de măiestrie. De aceea, să mi se aducă ce a mai rămas din pește.

Socrate

Diogene Laertios povestește despre Socrate că adesea, din cauza argumentării lui vehemente, oamenii se aruncau asupra lui cu pumnii sau îl trăgeau de păr; și că, de cele mai multe ori, era disprețuit și luat în râs, dar îndura cu răbdare această purtare proastă; odată chiar cineva se miră foarte că primise liniștit o lovitură de picior, iar el spuse: „Dacă un măgar m-ar fi lovit cu copita, l-aș fi dat în judecată?”

Problemele conjugale ale lui Socrate erau bine cunoscute. Pe baza lor, el a elaborat acest sfat înțelept: „Căsătorește-te cu orice preț. Dacă ai o soție bună, atunci ai să fii foarte fericit; dacă ai una rea, atunci ai să devii filosof – și asta este bine pentru toți bărbații.

Odată, Xantipa (soția sa) îl certă și apoi îl udă cu apă, iar el spuse: „Nu vă spuneam eu că tunetele Xantipei se vor sfârși cu ploaie?”.

Lui Alcibiade, care afirma că țipetele Xantipei erau de nesuferit, îi spuse: „Ba de loc, m-am obișnuit cu ele ca și cu o roată ce scârție într-una. Și tu suportă gâgâitul găștelor”. „Desigur – răspunse Alcibiade – dar ele îmi dau ouă și pui”. „Și Xantipa- reluă

Socrate – îmi dă copii”.

Odată, Xantipa, în piață, trăgându-i haina de pe el, cunoștințele îl sfătuiau să se apere și el. „Da, pe Zeus – răspunse el – pentru ca, în timp ce noi ne încăieram, voi să strigați: Dă-i Socrate! Atinge-l Xantipa!”.

El a invitat odată la el niște oameni bogați și Xantipei îi era rușine cu masa ei săracă: „Fii pe pace, îi spuse el, dacă-s oameni cumpătați se vor mulțumi cu atât, iar dacă-s oameni de nimica nu ne vom necăji pentru ei”

Spunea că a trăit cu o femeie aspră, așa cum unor călăreți le plac caii focoși, dar „întocmai cum aceștia, după cei domolesc pot ușor să-i stăpânească pe ceilalți, tot așa și eu, obișnuindu-mă cu Xantipa, voi învăța să mă comport ca ceilalți oameni”.

Aceluia care i-a spus: „Atenienii te-au osândit la moarte”, el i-a răspuns: „Și pe ei natura i-a osândit la fel”.

Alcibiade

Pe vremea lui Pericle, cel mai frumos atenian era, fără îndoială, Alcibiade. Zeii, cum se spunea pe atunci, îi surâseseră încă din leagan. Aristocrat, bogat și liber să trăiască în trândăvie, el era înzestrat la minte ca și la trup. Niciuna din științele vremii nu-i era necunoscută. Atâta doar că nu dorise să învețe să cânte la fluier.

— Cântatul la fluier schimonosește atât de tare chipul, zicea el, că nici cei mai buni prieteni nu te mai recunosc. În plus, când cânți la fluier, nu mai ai cum să vorbești. Ce pierdere pentru un fiu al Atenei iscusit în exprimare!

Era trufaș și avea o voință de fier, abia ascunsă sub un înveliș elegant. Era obișnuit să obțină ceea ce își dorea. O întâmplare din

copilăria lui îi uimise pe concetățenii săi.

Într-o zi, pe când se juca pe stradă cu micii lui tovarăși, trecu o căruță încărcată.

— Oprește! Oprește! strigă copilul căruțașului.

Omul nici nu-l băgă în seamă și-și mână calul drept în mijlocul jocului. Tovarășii lui Alcibiade se lipiră repede de ziduri, însă băiețelul furios, în loc să cedeze, se aruncă sub roțile căruței.

— Mai treci acum! strigă el căruțașului.

Acesta trase de hățuri cât putu de tare și copilul se ridică repede, foarte mulțumit că izbutise să-și impună voința.

Lui Alcibiade îi plăcea să atragă atenția asupra lui prin extravagante. Cumpăraseră foarte scump un câine foarte frumos. Îl costase șapte mii de drahme. De aceea se arăta pretutindeni însoțit de acest câine, ale cărui siluetă și blană erau bine cunoscute cetățenilor orașului. Coada îndeosebi stârnea admirația generală și constituia o mare parte din valoarea animalului.

Mare fu mirarea orașului când, într-o dimineață, câinele lui Alcibiade apărură cu coada tăiată. Toată lumea se arăta indignată. Bietul animal! Sărmanul Alcibiade! În scurt timp, tot orașul vorbea de un singur lucru: „Cine a tăiat coada câinelui lui Alcibiade?”

Ce mirare a fost când s-a aflat adevărul! Însuși Alcibiade tăiaseră coada câinelui!

— Ce ciudățenie! spuneau curioșii. Și ce sfidare! Vrea să ne arate că nu-i pasă de șapte mii de drahme! Sau că s-a săturat de câinele lui.

Și tot așa...

Îngrijorați, câțiva prieteni îi povestiră lui Alcibiade aceste discuții.

— Ai grijă, Alcibiade, măcar ține-ți câinele în casă, zvonurile astea nu-ți fac deloc bine.

Alcibiade izbucni în râs.

— Toată lumea se ocupă de câinele meu, nu-i așa? N-au decât să vorbească dragii de atenieni. Trebuie să clevetească despre unul sau altul. Ei bine, le-am dat porția de bârfe. Să se distreze pe seama câinelui meu. Între timp, nu se vor osteni să observe planurile mele politice. Câinle lui Alcibiade merită și el interesul cetățenilor Atenei!

Aristip

S-a bucurat mai mult decât oricare altul de bunăvoința tiranului Dionysios, deoarece întorcea întotdeauna lucrurile cum era mai bine. Se bucura de clipa de față și nu-și da osteneală să-și procure o plăcere care nu era prezentă.

Dionysios îi dădu să aleagă între trei curtezane; el însă le luă pe toate trei, spunând: „Paris a plătit scump alegerea uneia din trei”. Dar, după ce le-a dus până la poartă, le-a lăsat să plece: așa de mult păstra măsura și în alegere, și în respingere.

Când Dionysios l-a scuiat, el nu-și arată supărarea, și spuse celui care-l mustra: „Doar și pescarii îndură să fie udați de apa mării spre a putea prinde pești, iar eu să nu suport să fiu spălat de udătura scuipatului pentru a căpăta o mâncare de pește?”.

Într-o zi, Dionysios voi să-l silească să enunțe o doctrină de filosofie, iar el îi răspunse: „Ar fi ridicol ca tu să afli de la mine cum să vorbești și totuși să mă înveți pe mine când să vorbesc”.

Se povestește că odată Dionysios s-a supărat și l-a așezat la coada mesei, dar Aristip îi spuse: „Desigur, ai voit să cinstești acest loc de la coadă”.

Cerându-i odată bani lui Dionysios, acesta îi întâmpină cererea cu cuvintele: „Ei, dar spuneai că omul înțelept nu se află

niciodată în nevoie”, la care el răspunse: „Lasă, dă întâi banii, și vom discuta noi pe urmă”, iar după ce primi banii: „Acum vezi – îi spuse – că nu sunt în nevoie”.

Îl rugă odată ceva pe Dionysios pentru un prieten și, neizbutind să dobândească ce dorea, îi căzu la picioare. Cineva râse de el, iar Aristip îi spuse: „Nu sunt eu de vină, ci Dionysios, care are urechile la picioare”.

Odată, pe când Diogene spăla niște legume, trecu pe lângă el Aristip, batjocorindu-l. La care Diogene îi zise: „Dacă te-ai fi obișnuit să mănânci din aceste legume, n-ai fi avut nevoie să umbli cu lingușeli pe la curțile tiranilor”. La care Aristip răspunse: „Și tu, dacă ai fi știut cum să trăiești între oameni, n-ai spăla acum legume”.

Răspunzând unuia care zicea că vede mereu filosofi la ușile bogaților: „La fel – îi spuse el – cum medicii stau pe lângă bolnavi, dar asta nu înseamnă că vreunul ar dori să fie bolnav, în loc să fie medic”.

S-a întâmplat odată să călătorească pe mare spre Corint și. Fiind surprins de o furtună, era în mare deznădejde. Unul îi spuse: „Noi, oamenii de rând, ne păstrăm firea; de ce voi, filosofi, vă pierdeți capul?” „Viețile în joc, din aceste două cazuri – îi răspunse el – nu se pot asemui”.

Unuia care își lua aere de mare învățat, Aristip îi spuse acestea: „După cum cei care mănâncă mai mult și fac mai multe exerciții n-au o sănătate mai bună decât cei care se restrâng la necesar, tot așa nu cei ce citesc mult, ci cei ce citesc cu folos sunt cei de seamă”.

Un logograf. Care-i câștigase un proces, îl întrebă: „La ce ți-a folosit Socrate?” „La foarte mult – fu răspunsul –, ca cele ce-ai spus

despre mine în discursul tău să fie adevărate”.

Fiind întrebat de cineva la ce-i va folosi mai mult fiului său dacă va fi bine educat, el răspunde: „Dacă nu la altceva, cel puțin ca atunci când e la teatru să nu stea ca o piatră peste altă piatră”.

Altul îi aduse copilul la învățătură, iar când el îi ceru o plată de cinci sute de drahme, tatăl cârti: „Cu prețul acesta pot cumpăra un sclav”. „N-ai decât să faci așa și vei avea doi sclavi”.

Platon

A făcut trei călătorii în Sicilia: prima oară ca să vadă insula și craterele Etnei; cu acest prilej, Dionysios, fiind tiran la Siracuza, l-a silit să devină unul dintre apropiații lui.

Dar când Platon discuta despre tiranie și susținu că numai interesul stăpânului nu era scopul cel mai bun, afară numai dacă acesta excelează în virtute, el îl ofensă pe Dionysios, care, supărat, îi spuse: „Vorbești ca un flecar bătrân”. „Iar tu, ca un tiran”, îi răspunse Platon.

La această vorbă, tiranul se înfurie și era gata să-l omoare; pe urmă însă, după ce se mai liniști, renunță la crimă și ordona ca să-l vândă ca sclav.

Totul s-a terminat însă cu bine pentru Platon pentru că a fost răscumparat de prietenii săi.

Se povestește că a pledat împotriva condamnării la moarte a lui Chabrias, generalul, când acesta a fost judecat, deși nimeni altul la Atena n-a vrut s-o facă, și că în această împrejurare, urcând Acropolea împreună cu Chabrias, s-a întâlnit cu delatorul Crobylos, care îi spuse: „Ce vii să vorbești pentru apărarea altuia? Nu știi că te așteaptă și pe tine cucuta lui Socrate?” La aceasta, Platon îi

răspunse: „După cum am înfruntat primejdiile, apărându-mi în război patria, tot așa le voi înfrunta și acum, făcându-mi datoria față de un prieten”.

Povestea spune că o dată Platon văzu pe cineva jucând în zaruri și îl luă la rost, iar când acesta se dezvinovăți spunând că joacă pe nimica toată, Platon îi replică: „Dar obișnuința nu-i o nimica toată”.

Bărbații spartani

Spartanul perfect era înainte de toate un soldat perfect. Marele legislator Licurg avea atâta încredere în valoarea militară a concetățenilor săi, încât a refuzat să construiască ziduri de apărare în jurul Spartei.

— Iată zidurile Spartei! zicea unul dintre regii cetății, arătând spre spartanii înarmați.

Soldații porneau la lupta în marș cadențat, în sunetul fluierelor și se pare că era un spectacol dintre cele mai mișcătoare să vezi cum se urnește falanga aceasta de războinici superbi care cântau veseli pe drumul spre moarte.

Regele lor mergea în frunte. Era o mare cinste să fii primit alături de el. Gloria aceasta era oferită deseori unui atlet învingător la Jocurile Olimpice.

Într-o zi, în timpul Jocurilor Olimpice, un concurent i-a oferit unui atlet spartan o sumă mare de bani pentru a se retrage din arenă, unde avea mari șanse să iasă învingător. Spartanul a refuzat propunerea, a luptat și a biruit, aducând acasă, în locul banilor pe care i-ar fi dobândit printr-un târg necinstit, simpla coroană de măslin cu care erau încununați învingătorii. După anunțarea

rezultatelor, a fost acostat de cel care-i făcuse propunerea în ajun, care i-a spus cu dispreț:

— Ai fi făcut mai bine să accepți propunerea mea. Acum ai fi fost bogat. Ce-ai câștigat din victoria ta? O ramură de măslin!

— Crezi că onoarea de a merge primul la luptă, alături de rege, nu înseamnă nimic? i-a răspuns demn spartanul.

Spartanii îi disprețuiau din tot sufletul pe toți cei care mințeau sau trădau în orice fel. Se spune că ezitau până și să se folosească de serviciile lor.

Un fugar s-a oferit într-o zi să conducă un grup de soldați spartani până la cetatea concetățenilor săi. Senatul Spartei a ordonat tânărului prinț Agis să aleagă o sută de oșteni din cei mai viteji și să-l urmeze pe trădătorul inamic.

— Este înțelept să încredințăm soarta soldaților noștri unui ticălos care și-a trădat patria? a întrebat tânărul.

Nicăieri nu erau mai respectați bătrânii ca în Sparta. Dacă rămâneai așezat în fața unui bărbat mai în vârstă, comiteai o infamie.

Într-o zi, unui tânăr spartan rănit i s-a propus să fie transportat cu litiera:

— Niciodată! a strigat el. Nu m-aș putea ridica în fața bătrânilor.

Femeile spartane

Femeile spartane aveau multă influență asupra soților lor. O străină îi spuse într-o zi, invidioasă, lui Gorgo, soția regelui Leonida:

— Voi, spartanele, le puteți porunci bărbaților.

— Trebuie să spun că tot noi suntem singurele care aducem pe lume bărbați, răspunse ea.

Un tânăr spartan se plângea mamei sale:

— Cum să-mi ating dușmanii, zicea el, dacă sabia mea e prea scurtă?

— Ei bine, a răspuns ea, mai fă un pas înainte.

O mama spartană aștepta la porțile orașului să sfile vești despre bătălia în care erau plecați cinci dintre fii săi. Apăru un crainic: se repezi la el și, înainte să apuce să deschidă gura, soldatul strigă:

— Vai, femeie, cei cinci fii ai tăi au murit!

— Nu asta vreau să te întreb, netrebnicule! răspunse ea. Cum merge lupta?

— Victoria este a noastră!

— Atunci sunt mulțumită, grăi femeia, nu mă mai doare pierderea copiilor mei.

Scutul juca un rol însemnat în viața războinicului. Era o mare rușine să-l arunci ca să poți fugi mai iute și cei care se întorceau acasă fără scut erau disprețuiți. Dar când spartanii voiau să cinstească pe un oștean mort pe câmpul de luptă îi aduceau trupul pe scut.

O femeie din Sparta își pregătea fiul, când pleca în luptă. Întinzându-i scutul, i-a spus:

— Să te întorci cu scut sau pe scut!

Cresus și oracolul

Cresus, regele Lidiei, i-a declarat război lui Cyrus cel Mare, conducătorul Persiei. Dar, tocmai în ziua bătăliei, a avut loc o

eclipsă de lună. Cele două armate au fost atât de înspăimântate, încât au refuzat să lupte. Puțin după aceea, Cesus s-a dus la Delfi, pentru a consulta oracolul. Și acesta i-a răspuns că, dacă va traversa cu trupele râul Halys, are să distrugă un puternic imperiu.

Profeția s-a adevărat. Cesus a traversat râul Halys, a dat lupta și un mare imperiu a fost distrus: al său!

O poveste cu un rege și un înțelept

Cesus a fost un rege măreț. A înrobii popoarele învecinate și a adus atâtea avuții în Sardes, încât a ajuns proverbial. În antichitate se zicea: bogat precum Cesus. De aceea au venit să-i vadă capitala curioși din toate colțurile lumii, și Cesus i-a încurajat cât a putut, căci îi plăcea faima.

Într-o zi, i-a fost adus un călător atenian care venea din Egipt. Era Solon, vestit și el, deși prin altceva decât Cesus. Era foarte înțelept, fiind considerat unul dintre cei șapte înțelepți ai lumii antice.

Sperând să-l impresioneze, Cesus i-a arătat bogățiile sale. Solon, deloc vorbăreț, nici n-a clipit.

— Ei bine, dragul meu oaspete, a spus regele, ți-a plăcut ce ai văzut? Am auzit cuvinte de laudă despre înțelepciunea dumitale înăscută și pe care călătoriile au sporit-o. Spune-mi, dintre toți oamenii pe care i-ai văzut, care este cel mai fericit?

— Tellos din Atena, răspunse Solon.

— Cum așa? se miră Cesus, căci nu se aștepta deloc la răspunsul acesta.

— Tellos era cetățeanul unei cetăți prospere, explică Solon. Nu este aceasta o mare fericire? Copii lui au fost frumoși și

virtuoși. În sfârșit, felul în care a murit este de invidiat. Luptând pentru patria lui, s-a purtat cu atâta vitejie, încât a obținut victoria și și-a găsit pe câmpul de bătălie cea mai glorioasă moarte.

Cresus s-a supărat.

— Cum așa, străine? Ce părere ai despre fericirea regelui care-ți vorbește? Sunt eu mai prejos decât Telloș, un om oarecare?

— Cresus, a spus atunci Solon, te afli în culmea prosperității, sunt de acord. Dar nu te voi socoti cel mai fericit dintre oameni înainte de a afla că ți-ai sfârșit zilele fericit. Cât timp un om n-a murit, nu putem spune că este fericit; putem spune, dacă vrei, că norocul îl favorizează. În toate lucrurile trebuie să ținem seama de sfârșit.

Așa i-a vorbit Solon atenianul celui mai bogat prinț din Asia. N-a izbutit să-l convingă, cu atât mai puțin să-l mulțumească.

Însă povestea nu s-a sfârșit.

Curând, Cresus și-a pierdut cel mai iubit fiu într-un accident la vânătoare. Apoi a intrat în conflict cu Cyrus, regele perșilor, și a fost înfrânt. Luat rob și înălțuit, a fost osândit să fie ars de viu. Urcat pe rug, și-a privit capitala distrusă și jefuită și și-a amintit de bogățiile pe care le pierduse. Cugetând de pe ce culmi îl azvârliseră zeii, s-a gândit că ajunsese în ziua morții și a început să suspine cu glas tare: „Solon! Solon! Solon!”

— Ce zice? a întrebat regele persan.

Cresus a povestit întâmplarea cu înțeleptul Solon, iar Cyrus, impresionat, i-a dăruit viața.

Norocul unui tiran

După ce a devenit tiran în Samos, lui Policrate îi mergea totul din plin. Bani, comori, victorii erau din belșug. Conducatorul

Egiptului, impresionat, se alie cu el. Norocul lui Policrate deveni în curând însă atât de mare, încât regele egiptean începu să se îngrijoreze. Anticii credeau deseori că zeii sunt invidioși pe muritorii prea fericiți și, firește, invidia zeilor sfârșește întotdeauna prin a atrage vreo nenorocire asupra celui invidiat. Conducătorul egiptean îi scrisese așadar lui Policrate:

"Dragă Policrate, sunt convins că zeii sunt invidioși. Cel căruia norocul îi surâde prea mult pierde întotdeauna. Ia, așadar, o măsură de precauție. Alege unul dintre obiectele pe care le iubești cel mai mult și distruge-l.

Policrate hotărî să dea ascultare acestui sfat. Își cercetă bine sufletul, întrebându-se ce iubea cel mai mult pe lume. Avea un sceptru de smarald încrustat în aur. Hotărî că nu iubea nimic mai mult. Porunci apoi ca acest giuvaer scump să fie aruncat în valuri.

Câteva zile mai târziu, un pescar din Samos prinse în năvod un pește nemaivăzut de mare, atât de frumos, încât, nădăjduind să capete vreo răsplată, îl aduse tiranului. Încântat, Policrate îl primi. Când îl despică, surpriză! În interiorul peștelui se afla smaraldul.

Conducătorul Egiptului, înștiințat de această minune, anunță desfacerea alianței.

„Cum să rămân aliat cu un om pe care fericirea excesivă îl expune atâtor catastrofe? Dacă ți s-ar întâmpla vreo nenorocire, aş fi silit să mă mânie și eu. Să ne despărțim; astfel voi putea privi suferințele tale cu inima împăcată.”

Curând, zeii l-au părăsit pe Policrate. Crezând orbește în norocul său, nu a văzut capcana întinsă de un guvernator persan și a fost ucis.

Așa sfârși fericirea lui Policrate.

Capitolul II

LATINII

Cato

În anul 195 femeile din Roma au organizat o manifestație, s-au îndreptat spre for și au cerut Senatului abrogarea legii Oppia, promulgată în timpul regimului de austeritate impus de amenințarea iminentă a lui Hannibal și care interzicea sexului frumos podoabele de aur, rochiile colorate și utilizarea trăsurilor. Pentru prima oară în istoria Romei, femeile deveneau protagoniste într-o problemă, luau o inițiativă politică, își afirmau, cu alte cuvinte, drepturile.

Marcus Porcius Cato, în calitate de cenzor însărcinat cu supravegherea moravurilor, s-a opus în Senat cererii. Și discursul său, transmis nouă de Titus Livius, spune multe despre transformările petrecute în aceea vreme în viața de familie și socială a Romei.

„Dacă fiecare dintre noi și-ar fi păstrat autoritatea și drepturile de soț în propria-i casă, n-am fi ajuns azi aici. Acum, priviți unde suntem: aroganța femeii, după ce a redus la zero libertatea noastră de acțiune în cadrul familiei, este pe cale s-o distrugă chiar și în For. Aduceți-vă aminte că ne-am străduit să le ținem în mână pe femeile noastre și să înfrânăm bunul lor plac atunci când legile ne permiteau s-o facem. Ei bine, închipuiți-vă ce o să fie de acum înainte dacă aceste legi vor fi revocate, iar femeile așezate pe același picior de egalitate cu noi. Voi le cunoașteți pe femei: faceți-le egale cu voi și îndată o să vă treziți cu ele în cârcă, drept stăpâne. Până la urmă așa o să fie: în întreaga lume, bărbații le conduc pe femei, iar romanii, care stăpânesc lumea, se lasă

conduși de femei.”

Istoria unui furt

În Antichitate, Sparta, Atena, Siracuza, Miletul, Roma și Cartagina au luptat fără succes timp de secole, pentru aflarea secretului purpurii, colorant prețios care constituia monopolul cetăților feniciene Tyr și Sidon.

Legat de aceasta, Cato cel Bătrân, pe când îndeplinea funcția de cenzor la Roma, a relatat o îndrăzneță misiune de spionaj. Trimis de senatul roman la Cartagina, sub pretextul însărcinării oficiale de arbitru în conflictul dintre Masinissa și Cartagina, el răpește de acolo doi sclavi fenicieni, care preparau pentru cartaginezi purpura și îi aduce la Roma. Aici le sunt puse la îndemână mijloacele necesare pentru a-i învăța pe romani tehnica extragerii purpurii și vopsirea țesăturilor.

Rămâne o singură întrebare. Cum de nu se gândiseră de la început la metoda asta „originală”?

Cicero

În tinerețe Cicero a ajuns pe insula Rhodos, unde se găsea renumita școală de artă oratorică și vestiții profesori Apollonios și Poseidonos. Se spune că Apollonios, neștiind niciun cuvânt în limba latină, l-a rugat pe Cicero să rostească o cuvântare în limba greacă. Ascultând discursul strălucit al tânărului roman, cei prezenți l-au copleșit pe orator cu laude. Apollonios asculta cuvântarea cu o înfățișare tristă. Când oratorul și-a încheiat discursul, faimosul profesor a spus:

— Te laud, Cicero, și mă minunez de talentul tău, însă îmi

pare rău de soarta Greciei: unicele comori ce ne-au mai rămas – cultura și retorica – și pe acestea acum le-au cucerit romanii!

Romulus

Romulus și Remus, fii zeului Marte, au hotărât, dimpreună cu oamenii lor, să zidească un oraș nou pe locul unde se oprise cândva albia lor și-i alăptase lupoanca. Frații discutau unde anume să construiască orașul, cum să-l numească și cine să-i fie stăpânitorul. Romulus alese colina Palatinului, iar Remus considera că ar fi mai bine să înalțe orașul pe dealul Aventin. Până la urmă frații au hotărât să se supună voinței zeilor, iar pentru a o afla, trebuiau să urmărească zborul păsărilor. Cei doi frați se așezară deci unul într-o parte și celălalt în alta, așteptând vulturii, considerați pe atunci păsări prevestitoare. Din partea unde ședea Remus au apărut șase vulturi. Peste câteva clipe chiar deasupra capului lui Romulus au trecut în zbor douăsprezece păsări.

Și s-a iscat gâlceava. Remus susținea că învingător este el, pentru că mai întâi lui i s-au arătat păsările. Dar Romulus era ferm convins că anume el trebuie să fie rege, din moment ce a văzut mai mulți vulturi.

Romulus s-a apucat să sape șanțul care avea menirea să înconjoare zidurile viitorului oraș, dar Remus își bătea joc de munca fratelui său și îl risipea. Și astfel, în bătaie de joc, Remus sări peste șanț. De data aceasta însă și-a plătit scump nechibzuința. Se zice că l-ar fi ucis Romulus, pentru că frate-său îl scosese din răbdări, și că după întâmplarea aceasta Romulus ar fi zis: „Așa se va întâmpla cu oricine va îndrăzni să treacă peste zidurile orașului meu!”

Cezar

Iulius Cezar era unul din acei romani abili care credeau numai în ei înșiși, în capacitatea lor unică de a reinstaura legea și ordinea. Cicero a întrevăzut „masca profundă și periculoasă de sub zâmbetul său binevoitor” (Plutarh). "Percep o înclinație către tiranie în toate proiectele lui dar, pe de altă parte, când îl vezi așezându-și părul cu atâta grijă și scărpinându-se în cap cu un singur deget, abia dacă îmi pot imagina că un asemenea om ar putea să conceapă un plan atât de mare și de fatal ca distrugerea bunăstării romane."

Curând, Cezar avea să dovedească de ce era în stare, punând capăt existenței republicii.

Cezar a urmărit tot timpul proiectul lui de a strânge suficient prestigiu și bani pentru a căpăta puterea supremă în Roma. Și-a găsit însă timp și pentru o viață amoroasă bogată dovedită mai ales de activitățile extramaritale despre care știm că au fost foarte numeroase din lista amantelor întocmită de Suetonius care, după moda vremii, includea și soțiile și ficele prietenilor lui.

Era plin de curtoazie și de farmec, cu trăsături ferme, dar delicate. Un om puternic și atrăgător, așa cum era Cezar, trebuie să se fi distrat copios în afara câmpului de luptă, după cum spunea balada cântată de soldații lui cu ocazia triumfului – „încuiați-vă ficele, romani, șeful vostru cel chel e pe drum."

Plutarh povestește că, la un moment dat, Cezar a căzut prizonier în mâinile piraților, care dominau pe mare și pe multe insule. Pirații i-au cerut ca răscumpărare 20 de talanți.

— Ieftin mă prețuiți, a spus râzând Cezar și le-a propus în schimbul eliberării sale 50 de talanți.

Trimițându-și însoțitorii să adune bani pentru răscumpărare,

Cezar a rămas la pirați cu un prieten și două slugi. Acolo ei au stat peste două luni. Cezar nu era deloc îngrijorat de faptul că se găsește în mâna piraților și se comporta așa de parcă aceștia ar fi fost soldați din corpul său de gardă. Plecând la culcare, el le interzicea să facă gălăgie și să cânte, participa la exercițiile lor de gimnastică, le citea discursurile și poeziile sale. Deoarece pirații nu erau încântați de scrierile lui, el îi certa, numindu-i sălbatici, și promitea că îi va răstigni. Piraților aceste cuvinte li se păreau comice și nu o dată ei rămâneau uimiți de caracterul vesel al prizonierului.

Dar s-a dovedit că multe din cuvintele lui Cezar nu erau o simplă amenințare. După ce pirații au primit cei 50 de talanți, în schimbul cărora Cezar a fost eliberat, el a echipat câteva corăbii militare și a pornit să-i urmărească pe ofensatorii săi. Pe neașteptate el i-a prins aproape pe toți lângă insula Farmacusa, unde fusese ținut în prizonierat. Banii plătiți i-a luat înapoi și a poruncit ca pirații să fie răstigniți pe cruci fără judecată, neașteptând hotărârea autorităților romane.

Mai târziu lingușitorii preamăreau bunătatea lui Cezar, care, pentru a ușura suferințele pedepsitilor, a poruncit ca aceștia să fie întâi strangulați, apoi răstigniți. Nu știm ce părere au avut pirații despre bunătatea lui Cezar!

Se spune că atunci când Cezar, descurajat de evenimentele de la Roma, trecea cu slugile sale printr-un orașel sărac din Galia, careva din însoțitori, voind să-l înveselească, l-a întrebat râzând:

— Oare aici, în această fundătură, oamenii la fel luptă pentru putere, stârnesc intrigi și se invidiază?

— Desigur, a răspuns Cezar. Însă eu aș prefera să fiu primul aici, decât al doilea la Roma!

Aceasta nu a fost unica dovadă care vorbea despre infatuarea

și ambiția lui Cezar.

Odată, în Spania, citind o carte despre Alexandru Macedon, pe neașteptate el a început a plânge.

— Ce s-a întâmplat? l-au întrebat prietenii.

— Alexandru la vârsta mea supusese multe țări, a spus Cezar, iar eu n-am săvârșit încă nicio faptă măreață.

Ostașii povesteau cu entuziasm despre modestia și simplitatea lui Cezar. Odată, iarna, el împreună cu ostașii săi a fost prins pe drum de o vreme rea și a nimerit la un om sărac, în a cărui căsuță putea să încapă numai un om.

— Onorul, a spus Cezar, se dă celui mai puternic, iar necesarul celor mai slabi.

Lăsându-l în bojdeucă pe secretarul său bătrân, Cezar cu însoțitorii săi s-a instalat sub un șopron, în fața căsuței.

Altă dată Cezar a fost primit de un locuitor bogat din capitala Galiei Cisalpine. Stăpânul le-a propus sparanghel stropit cu ulei de măsline nerafinat. Oaspeții s-au indignat. Mulți și-au exprimat nemulțumirea.

— Dacă nu vă place, a spus Cezar, lăsați masa în tăcere. Cine arată lipsa de bună creștere a altuia, nu poate servi drept pildă de politețe. Spunând aceasta, el, fără grabă, măncă până la sfârșit hrana.

Iată cum prezintă Suetoniu un moment important al carierei politice și militare a lui Cezar.

Ajunse cu legiunile sale la râul Rubicon, care era ho-tarul provinciei sale. Aici se opri puțin și, cugetând la planul lui îndrăzneț, zise către cei mai apropiați: „Acum am putea să ne întoarcem. Fiindcă, dacă vom trece acest pod, totul va trebui rezolvat prin arme”.

Pe când stătea pe gânduri, se petrecu următoarea minune: un om de o mărime și frumusețe extraordinară apăru deodată înaintea lui, cântând din fluier. Afară de păstori, alergară la el să-l asculte mulți soldați din posturi, între care și trompeți. Răpind o trompetă de la un soldat, omul sări în apă și, sunând puternic din trompetă, se îndreptă spre malul celălalt.

Atunci Caesar zise: „Să mergem unde ne cheamă mi-nunile zeilor și nedreptatea dușmanilor noștri. Zarul a fost aruncat”.

Astfel, Cezar, în ziua de 10 ianuarie 49 î.Hr. Și-a condus trupele peste râul Rubicon, care constituia granița dintre Galia Cisalpină și Italia, începând războiul civil împotriva lui Pompei.

După victoria de la Zala (anul 47 î.Hr.) asupra lui Farnace, regele Pontului, Cezar a trimis la Roma o scrisoare cu numai trei cuvinte: „Veni, vedi, vici!” („Am venit, am văzut, am învins!”). Istoricul Plutarh, care relatează acest fapt, arată că Cezar n-a alcătuit textul în grabă sau la întâmplare, ci intenționat a scris cele trei cuvinte, pentru a sublinia astfel scurtimea și iuțea luptei.

Pompeia, cea de-a treia soție a lui Cezar, a fost judecată pentru ultragiu la pudoare și religie: era acuzată că își adusese iubitul, pe Clodius, travestit în femeie, în incinta sacră a zeiței Bona, a cărei preoteasă era însăși Pompeia.

Clodius, un tânăr aristocrat frumos, ambițios și lipsit de scrupule, frecventa casa lui Cezar, îi admira politica și, ceva mai mult, nevasta. Totuși, nu se știe dacă ea i-a fost complice atunci când l-au surprins pe tânăr comițând această impietate. Cezar, care își anunțase intenția de a divorța de Pompeia, chemat să depună mărturie la proces, a proclamat nevinovăția soției. Când judecătorul l-a întrebat de ce mai divorțează atunci, el a răspuns: „Pentru că soția lui Cezar nu poate fi nici măcar bănuită!”

Suetonius despre Cezar: „Suporta greu chelia, care i-a adus

adesea glume răutăcioase. De aceea, își aducea spre frunte părul puțin pe care îl mai avea la ceafă și, din toate onorurile pe care i le-au decretat Senatul și poporul roman, cel mai plăcut i-a fost acela care-i dădea dreptul să poarte permanent pe cap o cunună de lauri ca să-și ascundă chelia”.

Complotiștii au hotărât să-l ucidă pe Cezar în Senat, în ziua idelor lui Marte, când senatorii, ca întotdeauna, se adunau în ședință. Cezar venea într-o litieră. Șase robi au luat litiera de pe umeri și dictatorul a coborât. El s-a pornit spre fotoliul său. Complotiștii au format în jurul dictatorului un cerc strâns, iar unul dintre ei s-a adresat lui Cezar cu rugămintea să-l reîntoarcă din exil pe fratele său. Cezar a refuzat. Atunci asupra dictatorului au început să curgă loviturile de pumnale. Însângerat, Cezar a încercat să-și facă drum prin mulțimea de ucigași. Deodată, îl văzu pe Brutus, care ridicase pumnalul.

— Și tu, Brutus? a exclamat Cezar. Acestea au fost ultimele lui cuvinte. Dictatorul a căzut mort lângă pedestalul statuii de marmură a dușmanului său, Pompeius.

Brutus

Iunius Brutus, potrivit unei legende, ridicase poporul împotriva ultimului rege roman, Tarquinius Superbus. După izgonirea lui Tarquinius, Iunius Brutus a devenit consul al Republicii romane (509 î.Hr.). În acest post el a devenit celebru prin puterea voinței și bărbăției sale.

Odată, descoperind un complot împotriva Republicii, la care participau doi fii ai săi, Brutus a reprimat dragostea părintească și a poruncit să fie executați tinerii vinovați. El privea cu austeritate

cum lictorii i-au înșfăcat pe tineri și i-au decapitat. Securitatea statului era pentru Brutus superioară dragostei părintești!

Mare Antoniu

Plutarh, referindu-se la Mare Antoniu, poveștete că începutul puterii sale a fost mai ales dărnicia lui și mâna sa care nu era niciodată econoamă ori zgârcită pentru prieteni și soldați. Dărnicia asta a lui i-a netezit drumul spre putere și, când a ajuns mare, l-a făcut mai mare, cu toate greșelile sale. Iată o pildă:

A poruncit odată să i se dea unui prieten un milion de sesterți. Intendentul său s-a mirat și a turnat banii în mijlocul odăii, ca să-i dea a înțelege că-i prea mare darul. Antoniu l-a întrebat: „Ce-i asta?” - „Banii pe care ai poruncit să-i dăruim”, răspunse intendentul. Antoniu îi pricepu gândul și-i zise: „Cre-deam că un milion sunt bani mulți, dar e prea puțin - mai pune încă pe-atât!”

Iată cum prezintă Plutarh relația dintre Mare Antoniu și Cleopatra, regina Egiptului.

"De era Antoniu serios ori de era vesel, se uita în ochii lui și știa ce să-i spună, ce să-i facă. Era veșnic alta și tot dragă, tot plăcută. Ca un copil se ținea de el zi și noapte. Amândoi jucau zaruri, amândoi benchetuiau, amândoi vânau; de exersa Antoniu la arme, ea stătea și-l privea. Se îmbrăca în haina de roabă și purcedea cu dânsul noaptea pe ulițe, Antoniu fiind îmbrăcat ca servitor. El se oprea pe la ușile și ferestrele oamenilor și făcea glume pe socoteala celor din casă. De câte ori n-a fugit el ocărât, câți n-au aruncat cu pietre și bețe după ei! Cam bănuiau alexandrienii cine strică noaptea liniștea pe la case, totuși îi înveseleau bufoneriile sale. Glumind, ziceau cu eleganță: „Antoniu în fața romanilor pune masca tragediei; cu noi, pe cea a comediei”.

Câte șotii și glume n-a făcut! Am să spun numai una. Odată s-a dus Antoniu la pescuit cu undița; era și Cleopatra cu el. Nu prinse niciun peștișor și nu mai putea de necaz. Îi era rușine de Cleopatra. Ce să facă? Dădu pe ascuns poruncă unor pescari să meargă înot pe sub apă și să înfigă în undiță pești prinși mai înainte. Aruncă Antoniu acum undița: o scoase afară cu pește; și așa de câteva ori. Egipteanca înțelese cum merge treaba, dar s-o fi văzut cum se mira de norocul lui Antoniu! Se sculară să plece. „Să poftiți și mâine, prieteni, aici la pescuit, să vedeți norocul generalului”, zise surâzând celor ce-i însoțea.

A doua zi vin ei toți, se suie în bărcile de pescari și aruncă Antoniu undița. Cleopatra spune unui rob să înoate pe sub apă înaintea pescarilor și să înfigă în undiță un pește sărat, din cei din Marea Neagră. Antoniu crezu că s-a prins peștele și trase undița. Când au văzut peștele sărat, au râs cu lacrimi. Cleopatra-i zise: „Generale, lasă undița pentru noi, căci tu ai de vânat cetăți, regi și imperii!”

Augustus

Calendele erau la romani prima zi a lunii. Și era și ziua fixată pentru plata datoriilor. Rău-platnicii ziceau, în derâdere, că vor plăti la calendele grecești, deoarece grecii nu aveau calende și, deci, asta însemna niciodată. Istoricul Suetoniu povestește că împăratul Augustus obișnuia să dea acest răspuns creditorilor săi.

Saturnalii

La Roma, în fiecare an, în zilele de 16, 17 și 18 decembrie, se desfășurau în antichitate marile serbări denumite Saturnalii. În

acele zile, sclavii se bucurau de o libertate sui-generis. Erau tratați ca cetățeni liberi, egali cu stăpânii lor. Aveau voie să îmbrace toga, dădeau comenzi și chiar stăpânii lor îi serveau la masă. Bineînțeles, era vorba de o extravaganță căci, imediat după serbări, sclavii își reluau poziția lor de asupriți, plătind un an întreg de robie cele trei zile de iluzorie libertate.

Vespasian

Împăratul Vespasian, ajuns la vârsta de 69 de ani, continua să se ocupe de treburile împărăției. Și chiar în ziua morții, coborând cu o ultimă efortare din patul de suferință, sa ridicat în picioare spre „a sta la datorie”. „Un împărat trebuie să moară în picioare” au fost cele din urmă cuvinte ale lui.

Cincinnatus

Când delegații s-au dus la Lucius Quintius Cincinnatus (sec. V î.Hr.) să-i înmâneze însemnele demnității de consul roman, l-au găsit cu plugul pe ogor. După ce fusese consul și dictator și salvase republica romană, a demisionat și s-a întors la coarnele plugului. La 80 de ani, modest și retras, încă mai lucra la câmp, când a fost numit din nou dictator, făcându-și încă o dată datoria!

Judecata lui Piso

Seneca povestește că pretorul Piso condamnase pe un cetățean pentru omor, dar în momentul când osânditul a fost dus în piață pentru a fi executat, și-a făcut apariția omul pe care toți îl credeau asasinat. Centurionul a suspendat execuția și a trimis la

Piso să i se explice cazul. Concluzia? Piso i-a condamnat pe toți trei la moarte: pe primul pentru că deja exista o sentință capitală împotriva lui, pe centurion pentru că nu a executat ordinul, iar pe presupusa victimă, fiindcă a fost cauza morții a doi oameni nevinovați!

Ianus

Legenda spune că Ianus a fost primul rege al Romei; întrucât i-a acordat ospitalitate lui Saturn, atunci când acesta a fost alungat din Olimp de fiul său Jupiter, a primit drept răsplată darul de a cunoaște trecutul și de a prevedea viitorul. De aceea, romanii, în statui și pe monedele lor, îl reprezentau cu două fețe, una privind în trecut și alta înainte, spre viitor.

Legat de această reprezentare, poetul Ovidiu spunea în glumă că Ianus a fost singurul dintre zei care și-a văzut spatele!

Caligula

Incitatus este unul dintre numeroșii cai vestiți cu care mitologia, istoria și literatura (Pegas, Bucefal, Rosinanta) au populat arena cărților. Istoria lui e adevărată, fiind povestită de Suetoniu în **Viețile celor 12 cezari**.

Caligula era, fără îndoială, vinovat de multe decizii bizare și crude, chiar și pentru standardele romane. El a fost, probabil, victima unei boli mintale, necunoscute în acele vremuri. Dar, dacă el a iubit vreodată ceva, atunci acela a fost calul său, Incitatus. Desele sale atenții prostești arătate frumosului armăsar alb ar putea fi semnele unei alienații mintale.

Cert este că, oricare ar fi motivul, calul adorat al lui Caligula a intrat în legendă. Unii spuneau că acest cal era îngrijit de optsprezece servitori și că era hrănit cu ovăz amestecat cu fulgi de aur; după spusele lui Suetonius, Incitatus avea grajd de marmură, cu iesle de fildeș, păture purpurii și o salbă de pietre prețioase la gât. Suetonius scria, de asemenea, că planul lui Caligula era să-l facă pe Incitatus consul.

Caligula îi găsisese calului chiar și o soție, numită Penelopa. Se spune că împăratul Caligula pretindea ca acest cal al său ar fi o combinație a tuturor zeilor și cerea ca animalul să fie venerat ca atare. Calul putea, de asemenea, să invite demnitarii să ia masa cu el, având în acest scop o casă plină de servitori capabili să întrețină astfel de invitați.

Cruzimea lui Caligula a ajuns să depășească orice imaginație. Suetoniu povestește că, lipsind carnea pentru hrana fiarelor sălbatice destinate luptelor de gladiatori, Caligula a ordonat să li se arunce prizonierii drept hrană. Pe alți deținuți i-a pus în cuști și i-a tăiat în două cu fierăstrăul.

La fel de crud s-a dovedit a fi și cu membrii familiei sale. Dacă ar fi să-l credem pe Dio Cassius, Caligula a obligat-o pe bunica sa, Antonia, o femeie remarcabilă, să se sinucidă. Cât despre Claudius, unchiul lui Caligula, acesta a rămas în viață pentru că era sau se prefăcea a fi un idiot, un individ șters, mereu cu nasul în cărți. Caligula a pornit un război și împotriva filosofiei. A exilat și condamnat la moarte mulți învățați. Seneca a scăpat doar pentru faptul că, fiind bolnav, s-a crezut că mai are foarte puțin de trăit.

Despre trădare

Istoricul Plutarh prezintă trădarea Tarpeii, fiica

comandantului roman Tarpeius, pe care Romulus îl însărcinase să apere Roma în timpul războiului cu sabinii. Tarpeia, îndrăgostindu-se de regele sabin Tatius, care-i făgăduise niște brățări de aur, și-a trădat patria deschinzând porțile cetății și predând sabinilor Roma. Tatius a poruncit atunci să i se dea Tarpeii brățările promise. El cel dintâi și-a scos brățara de pe mână și scutul, aruncându-le asupra trădătoarei. La fel au făcut sabinii, încât Tarpeia a murit îngropată sub scuturi. Lui Tatius i-a plăcut trădarea, dar a disprețuit-o pe trădătoare.

Plutarh mai aminteste de Iuliu Cezar, care a spus regelui trac Rhoemethalkes „îi era plăcută trădarea, dar îl ura pe trădător.”

Acest sentiment față de trădători – conchide Plutarh – îl au toți cei ce se servesc de ei.

Cornelia

Cornelia, celebra matroană romană, fiica lui Scipio Africanul, ramasă văduvă, a refuzat propunerea lui Ptolemeu de a deveni regina Egiptului, preferând să se consacre educației fiilor ei Tiberius și Caius Gracchus. Ea le-a insuflat dârzenia și curajul, dragostea pentru binele public, făcând din ei doi aprigi luptători în slujba poporului.

Când într-o zi o patriciană bogată, etalându-și giuvaerele scumpe, i-a cerut Corneliei să-i arate și ea nestematele, aceasta, prezentându-și copiii, i-a spus: „Iată bijuteriile și podoabele mele.”

Memorie

Câteva personaje istorice au rămas vestite prin prodigioasa lor memorie. De pildă, regele Cyrus al Persiei, regele Mithridate al

Pontului, generalul atenian Temistocle etc. Dar se pare că nimeni nu l-a întrecut pe retorul Marcus Aeneus Seneca (tatăl celebrului filosof). El putea să țină minte până la 2000 de nume pronunțate o singură dată în prezența lui și apoi să le repete în aceeași ordine!

Dați un obol lui Belisarius!

Generalul Belisarius (505-565), vestit comandant, i-a adus mari servicii împăratului Iustinian. Dar, în loc să fie răsplătit cu onorurile cuvenite, împăratul a poruncit să fi închis într-unul din turnurile din Constantinopole și să-i fie scoși ochii. Se spune că din turnul unde se afla în captivitate (care există și astăzi în Turcia, fiind cunoscut sub denumirea de „Turnul lui Belisarius”), bietul general lăsa în jos, cu ajutorul unei funii, casca și o mică pancartă pe care erau scrise cuvintele „Date obolum Belisario!”

Nu doare, Paetus!

Pliniu cel Bătrân povestește, în „Scrisorile” sale, că demnitarul roman Caecina Paetus, implicat într-un complot împotriva împăratului roman Claudius (41-54), a fost condamnat la moarte prin sinucidere. Văzându-l că șovăie, Arria, soția condamnatului, a luat un pumnal și și l-a înfipt în piept, apoi l-a scos plin de sânge și l-a întins soțului, zicându-i: „Nu doare, Paetus!” Devenite proverbiale, ultimele vorbe ale Arriei sunt citate pentru a arăta că onoarea este mai presus decât moartea.

Vai de cei învinși!

Titus Livius povesteste că în anul 390 î.Hr., după ce au

rezistat șapte luni atacului galic asupra Capitoliului, romanii au fost nevoiți să capituleze. Brennus, comandantul galilor, le-a cerut o mare despăgubire pentru a se retrage din Roma. Tribunul Sulpicius a adunat această avere. Dar în timp ce era cântărit aurul, romanii au reproșat că sunt folosite greutate false. Atunci Brennus, aruncând spada-i cea grea în balanță, a rostit cuvintele ce au devenit proverbiale: „Vai de cei învinși!”

Horații și Curiatii

Tullius Hostilius, rege al Romei, a fost un om care s-a dovedit a avea o fire cam înfierbântată. El purta în sânge politica, aventura și lăcomia. Și avea chef să încingă o bătaie.

Dintre toate cetățile care înconjurau Roma, Alba Longa era cea mai bogată și cea mai importantă. Nu știm ce pretext o fi inventat Tullius ca să pornească împotriva ei războiul. Poate că niciunul. Adevărul e însă că într-o bună zi a atacat-o și a ras-o de pe fața pământului, deși legenda a transformat acest act de forță într-un episod cavaleresc și aproape elegant.

Se spune că, de fapt, cele două armate au încredințat soarta armelor lor unui duel între cei trei frați Horați romani și cei trei Curiatii din Alba Longa. Aceștia din urmă au ucis doi Horați. Dar ultimul dintre ei, rămas în viață, i-a ucis la rândul său pe ceilalți trei, hotărând astfel rezultatul războiului.

Ceea ce este adevărat este că Alba Longa a fost distrusă, iar regele ei a fost legat cu picioarele de două care conduse în sens opus, care l-au rupt în două.

Aceasta a fost maniera în care a tratat Roma pe cea considerată patria sa mamă, locul de unde recunoștea singură că veniseră întemeietorii săi.

Un tip ciudat

În anul 197, generalul roman Titus Quintus Flamininus a zdrobit armata lui Filip al V-lea, regele macedonenilor. Numai că Flamininus era un tip ciudat. Învățase grecește și era îndrăgostit de civilizația greacă. Nu l-a ucis pe Filip, ci, dimpotrivă, l-a așezat din nou pe tron. După aceea, cu ocazia marilor Jocuri Istmice, care adunau la Corint delegați din întreaga Grece, a proclamat că toate popoarele și orașele grecești erau libere, nu mai aveau de plătit tribut, nu mai erau supuse garnizoanelor romane și puteau să se guverneze după propriile lor legi. Ascultatorii, care se așteptau la o înlocuire a dominației macedonene cu cea romană, au rămas năuci. Plutarh povestește că au izbucnit atunci niște urlete de entuziasm atât de puternice, că niște corbi care zburau în stol pe deasupra lor au căzut morți la pământ.

Un dictator știe ce spune

Arogant, crud, dar comandant de oști capabil, Sylla a instaurat dictatura în Roma (82-79 î.Hr.), unde a avut o putere absolută.

În ziua în care, după ce renunțase surprinzător la putere și depusese însemnele de comandant, plecase acasă ca un cetățean oarecare, în uimirea mută a trecătorilor, unul din aceștia s-a luat după el și l-a insultat. Sylla n-a întors capul nici măcar atunci când individul a devenit necuviincios. S-a adresat numai câtorva prieteni care-l însoțeau:

„Imbecilul! După un asemenea gest n-o să mai existe pe lume niciun dictator dispus să-și abandoneze puterea.”

Dreptatea lui Hadrian

Împăratului Hadrian îi plăcea să mănânce bine, dar detesta banchetele; prefera mesele cu un numar redus de convivi aleși care, în loc să bea, se pricepeau mai bine să converseze. Și, pentru a avea asemenea oameni a înființat o universitate, la care a invitat să țină cursuri pe cei mai străluciți profesori ai timpului, în special greci. Ei și elevii lor erau, de altfel, invitații săi obișnuiți. În conversație se dovedea un bun partener, acceptând și părerile contrare sau critica. Ba, într-o zi, i-a reproșat lui Favorinus, un intelectual gal, că îi dă prea des dreptate. „Dar un om care își sprijină argumentația pe o armată puternică are întotdeauna dreptate”, i-a răspuns spiritual tânărul filosof.

Semnul victoriei

În anul 312 Constantin și Maxențiu, doi pretendenți la tronul Imperiului Roman, se aflau față în față cu armatele lor, la vreo 20 km nord de Roma.

Primul, în urma unor manevre inteligente, a căzut în spatele celui de-al doilea, pe Tibru. Aici, Constantin a privit la cer și, i-a povestit el mai târziu istoricului Eusebiu, a văzut apărând o cruce în flăcări, care avea scris pe ea aceste cuvinte: „În hoc signo vinces” (Cu acest semn vei învinge). Chiar în noaptea aceia, pe când dormea, un glas i-a răsunat în urechi, sfătuindu-l să aplice semnul crucii lui Hristos pe toate scuturile legionarilor.

În zori, a dat ordine în consecință iar, în locul drapelului roman a arborat un steag cu o cruce, având pe ea inițialele lui Iisus. Deasupra armatei inamice flutura un steag cu simbolul

soarelui, acela impus de Aurelian ca noul zeu păgân. Era pentru prima oară în istoria Romei când avea loc un război religios.

Victoria a obținut-o crucea. Iar Tibrul, ducând cu el cadavrele lui Maxentiu și ale ostașilor săi, de care era plin, părea că mătură definitiv rămășițele lumii vechi.

Horațiu

Titus Liviu povestește că, după victoria împotriva Curiaților, Horațiu se întorcea acasă, purtându-și cu mândrie trofee. Sora lui, o fecioară logodită cu unul dintre Curiați, la întâmpinat și, recunoscând pe umerii fratelui ei mantaua de războinic a logodnicului, pe care ea însăși i-o țesuse, și-a despletit părul și a izbucnit în plâns, strigându-și pe nume logodnicul mort.

Horațiu, semeț, a fost scos din fire de bocetele pe care le scotea soră-sa în mijlocul triumfului lui și a veseliei tuturor. A tras sabia și a străpuns-o pe copilă, copleșind-o cu vorbe grele: „Du-te – i-a spus – la logodnicul tău, cu dragostea ta ticăloasă, tu, care ți-ai uitat de frații morți și de cel viu, care ți-ai uitat patria. Așa să piară toate romanele care vor jeli moartea dușmanilor!”

Portretul unui împărat: Claudius

Claudius a fost întotdeauna oaia neagră a familiei sale. Istoricii obișnuiau să pună slăbiciunea lui pe seama poliomelitei, iar acum, pe seama paraliziei cerebrale, asociată cu o ușoară spasmofilie ce se considera a fi cauza simptomelor sale care constau în târârea piciorului drept, o voce spartă, răgușită când se emoționa, îi curgea nasul și avea un râs incontrolabil; mâinile îi

tremurau ușor, iar uneori se împleticea. Se prezenta mai bine când era așezat și tăcea.

Nero

Deoarece caracterul lui Nero lăsa mult de dorit, suntem în măsură să-i uităm partea cea bună. Ar trebui să încercăm să ținem minte că nu și-a omorât mama până la 21 de ani. În plus, a făcut-o numai ca să-i fie pe plac iubitei, Poppaea Sabina, pe care a luat-o mai târziu de nevastă și a omorât-o în bătaie în timp ce era însărcinată. A fost vina ei, într-un fel, pentru că-l cicălise că venea acasă târziu de la curse.

Octavia, prima soție a lui Nero și una din ficele împăratului Claudiu, nu era chiar așa cum ar fi trebuit să fie. Era genul acela de om care poartă pică. Nu-l plăcea pe Nero pentru că îl omorâse pe fratele ei, Britannicus. El ar fi murit oricum, mai devreme sau mai târziu, dar Octavia nu înțelegea asta. Ce putea să facă Nero? A exilat-o, apoi a pus să fie asfixiată în timp ce făcea o baie cu aburi și s-a căsătorit cu Poppaea pentru că dragostea găsește mereu o cale.

Agrippina a fost o mamă minunată pentru Nero, doar că avea înclinația de a o face pe șefa.

Nu și-a ucis primul soț, pe tatăl lui Nero. L-a făcut doar să se apuce de băut. Cel de-al doilea soț, Crispus Passenius, a murit subit după ce făcuse un testament în favoarea ei și e frecvent acuzată că i-a dat să mănânce ciuperci otrăvite cu arsenic celui de-al treilea, împăratul Claudiu, pentru ca Nero să-i urmeze la tron.

Agrippina era deja, de ceva vreme, o problemă pentru Nero, căci se tot băga unde nu-i fierbea oala și se certa mereu cu el în legătură cu cine trebuia și cine nu trebuia să fie omorât. Cum el îi

datora ei totul, din moment ce ea îl scăpase de Claudiu, sperase să o ucidă cât mai delicat cu putință. Nu voia ca ea să sufere și n-a precupețit niciun efort ca asta să nu se întâmple.

I-a dat de trei ori otravă cu efect rapid fără niciun rezultat, apoi a aranjat astfel încât tavanul dormitorului ei să se prăbușească, strivind-o în somn. Bine-înțeles că nici asta na mers. Nu merge niciodată când ai nevoie. Fie tavanul nu pică, fie victima doarme, în noaptea cu pricina, în alt loc.

După aceea a încercat s-o înece folosind o barcă ce trebuia să se scufunde. Ghinion. Barca s-a scufundat prea încet, iar ea a scăpat înotând cu o ușurință neașteptată. Atunci Nero și-a pierdut cu totul capul și i-a ordonat sclavului său eliberat, Anicetus, să încerce altceva. Acesta, un individ necioplit, dar practic, a făcut rost de o băță și a omorât-o în bătaie. Știau ei ce știau, neandertalienii!

După această ispravă, lui Nero i-a mers din ce în ce mai prost. A încercat o carieră de cântăreț, dar n-a obținut decât revolta armatei, iar Senatul l-a declarat inamic public. A fost nevoit să se sinucidă pe 9 iunie 68, chiar în ziua în care aniversa asasinarea primei sale soții. Ei bine, nimeni nu-i perfect!

Lingvistica la Roma se datorează unui canal

Introducerea studiilor lingvistice în Roma este atribuită unei întâmplări pitorești care înviorează discursul istoric, de multe ori atât de plicticos.

Crates, filosof și gramatician stoic, a venit la Roma cu o delegație politică la mijlocul secolului al II-lea î.Hr. Și, în timp ce vizita orașul, a căzut într-un canal deschis și a ajuns la pat, cu piciorul rupt. Până la însănătoșire, ca să treacă timpul mai ușor, a

ținut prelegeri pe teme literare în fața unui public foarte receptiv.

Capitolul III

FRANCEZII

Cocoșul galic

Romanii îi denumeau gali pe locuitorii Franței de azi și se pare că le-au dat acest nume fiindcă mulți dintre ei purtau moțuri roșcate. Aceste moțuri le-au evocat crestele cocoșilor, iar în latinește gallus înseamnă cocoș.

După revoluția de la 1789, în căutarea unei embleme pentru baterea monedelor noi, juriul instituit pentru concurs a recomandat un cocoș, gândindu-se la deșteptare, la vigilență, la trezirea conștiințelor. Poporul însă, când a văzut „cocoșul” pe monedele de 20 de franci, a făcut legătura cu vechii gali. Cocoșul a fost decretat emblema națională.

Mai tarziu, Napoleon a desființat acest simbol. Dar cocoșul a revenit odată cu revoluția de la 1830, începând să fie aplicat și pe drapele. Sub a Treia Republică (1871) a căpătat o mai mare răspândire și a devenit alegoria Franței, reprezentată în grafică prin „cocoșul galic.”

Eminența cenușie

Călugărul capucin Francois Le Clerc du Tremblay (1577-1638), cunoscut mai ales sub numele de Pere Joseph, devenit confidentul și colaboratorul cel mai apropiat al cardinalului Richelieu, umbra acestuia, a fost cel care, pentru întâia oară, a

primit porecla de „eminență cenușie” (eminență – de la titlul cu care te adresezi unui prelat, și cenușie – de la culoare umbrei). Și, într-adevăr, pe vremea regelui Ludovic al XIII-lea, când Richelieu a condus destinele Franței, părintele Joseph a fost însărcinat cu numeroase misiuni diplomatice secrete. Între altele, a dirijat din umbră negocierile păcii de la Ratisbona (1629), acțiunile de arestare a reginei mame a Franței, campanile contra Spaniei etc. Ajunsese astfel, ascuns în culisele palatului, omul cel mai temut din întreg regatul.

La moartea lui Pere Joseph, Richelieu a exclamat: „Mi-am pierdut brațul drept!”

Napoleon și rufele murdare

Într-un discurs, rostit la 1 ianuarie 1814 în fața deputaților care începuseră a cârți împotriva lui și a administrației imperiale, Napoleon a spus: „Dacă aveți a vă plânge, trebuia să așteptați alt prilej când, în fața sfetnicilor mei sau chiar în fața mea, v-ați fi spus plângerile și, în măsura în care ar fi fost întemeiate, vi le-aș fi satisfăcut. Dar explicația ar fi avut loc între noi, căci *în familie, nu în public, se spală rufele murdare*”

Cu o zi mai devreme

Napoleon a fost primit cu un mare entuziasm în orasul Arras. Notabilitățile urbei, în frunte cu primarul, nu se mai opreau aducându-i laude. Primarul a spus la un moment dat: „Dumnezeu însuși l-a făcut pe Bonaparte, apoi s-a odihnit.” Auzind aceste vorbe, contele Louis de Narbonne a șoptit unuia dintre apropiații săi: „Dumnezeu ar fi făcut mai bine dacă s-ar fi odihnit cu o zi mai

devreme!”

Mareșalul și mumia

Se știe că Pierre Augereau, comandant de oști din vremea lui Napoleon, era un om fără școală și că, dealtminteri, nici nu-l interesa altceva decât problemele artei militare.

Auzind că unul din ofițerii săi este pe cale să facă o călătorie în Egipt, l-a rugat să-i aducă o... mumie. După mai multe luni subalternul s-a întors din voiaj și a adus mareșalului obiectul cerut. Augereau l-a examinat cu atenție, apoi a spus:

— Bine, domnule, îți mulțumesc, dar nu înțeleg de ce mi-ai adus o mumie moartă?!

Rabelais și otrava

Se povestește că marele scriitor Rabelais, întorcându-se odată de la Roma, a fost reținut, din lipsă de bani, la un han din Lyon. I s-a acordat un sfert de oră spre a-și achita consumația și a plăti taxa poștalionului până la Paris. Atunci Rabelais a avut o idee năstrușnică: a așezat într-un loc vizibil din camera sa mai multe pachetele pe care scria: „otravă pentru rege”, „otravă pentru regină”. Hangiul, alarmat, a înștiințat de îndată autoritățile din Lyon, care l-au transportat pe Rabelais la Paris cu diligența jandarmeriei. Regele Francisc I, aflând adevărul, s-a amuzat și l-a reținut pe Rabelais la... masă!

Generalul De Gaulle a murit. Franța e văduvă!

Cuvinte rostite de Georges Pompidou, succesorul lui De

Gaulle la președinția Franței, în discursul din 10 noiembrie 1970, a doua zi după moartea marelui General.

Ce cuvinte minunate! Oare câți oameni politici și generali români ar merita o asemenea apreciere?

Carol cel Mare și pasiunea pentru scris

Unul dintre admiratorii lui Carol cel Mare l-a numit cel mai mare intelect al Evului Mediu. Nu era chiar așa, dar a încercat totuși să învețe să scrie și să citească. Deși a ajuns până la urmă să stăpânească cititul la un nivel elementar, n-a fost niciodată în stare să scrie altceva în afara propriului său nume, pe care-l trecea cu inițiale. Dormea cu creionul și hârtia sub pernă, în caz că ar fi simțit pe timpul nopții nașterea vreunei abilități speciale, dar asta, din păcate, nu s-a întâmplat niciodată.

Ludovic al XIV-lea

Când își dădu seama că victoria îi este aproape într-o mare bătălie navală, amiralul Jean Bart îi ordonă fiului său să plece neîntârziat pentru a duce ministrului Pontchartrain o scrisoare în care îi descria în amănunțime lupta.

Ministrul, după ce citi depeșa, se grăbi să-i comunice suveranului vestea cea bună și cum fiul amiralului era arătos, avea un costum impecabil și cizme noi de lac ținu să-l prezinte și pe acesta monarhului. Dar... ghinion. Tânărul marinăr alunecă în fața lui Ludovic al XIV-lea și căzu pe parchetul proaspăt lustruit. Regele se sperie parcă mai mult ca alții, scoase un strigăt și făcu un semn curtenilor să-l ajute pe băiat să se ridice: „Nu-i nimic, tinere, spuse regele, se vede că domnii Bart sunt mai iscusiți corăbieri decât

infanteriști.”

După premiera piesei „Burghezul gentilom” care avu loc în prezența lui Ludovic al XIV-lea și a curții sale, suveranul nu se pronunță asupra spectacolului. Văzând reacția regelui, câțiva curteni afirmară pur și simplu că piesa e proastă. Moliere nu-i băgă în seamă, dar crezu și el că piesa displicuse monarhului.

După a doua reprezentație însă, regele îi spuse lui Moliere:

— N-am vrut să spun niciun cuvânt despre piesa dumneavoastră după premieră. Mi-a fost teamă să nu mă las influențat de jocul bun al actorilor. Dar acum pot să vă spun fără nicio ezitare: n-ați scris niciodată nimic mai seducător ca „Burghezul gentilom”. Piesa dumneavoastră este excelentă.

Bineinteles că după suveran au urmat ceilalți spectatori. Și cu toții, inclusiv cei care îl criticaseră după premieră, repetară laudele pe care regele le adusese acestei comedii.

Ludovic al XIV-lea, regele Franței, a angrenat țara pe care o conducea într-o lungă serie de războaie. Deși Ludovic nu lua el însuși parte la nicio luptă, arăta cel mai viu interes pentru soarta armatelor sale, ba chiar și pentru binele celui mai mărunț dintre soldați. A dat ordine ca oamenii răniți să primească cea mai bună îngrijire posibilă. Poate urma să mai fie și altădată nevoie de ei!

Uneori mergea în urma trupelor în caleașca sa, împreună cu niscaiva amante și o cutie mare plină cu d-ale gurii, păstrându-se, din pricina doamnelor, la o distanță apreciabilă de acțiune. În schimb, Ludovic era extrem de curajos la vânătoare, unde împușca mii de potârniche!

Pe tot parcursul domniei sale, Ludovic lucra opt ore pe zi. Alți regi își lăsau miniștrii să greșască în locul lor, dar Ludovic a ținut neapărat să facă toate marile greșeli cu mâna lui!

Scandalul colierului

În anul 1784, reputația Mariei Antoaneta, regina Franței, a suferit o lovitură serioasă prin scandalul colierului de diamante. A fost de fapt un șiretlic pus la cale special pentru a submina statutul reginei.

O femeie care își spunea contesa de La Motte, în realitate o excroacă, l-a convins pe înstăritul prinț de Rohan că este una dintre confidentele reginei, iar el a fost de acord să cumpere un colier de diamante pe care Maria Antoaneta, chipurile, și l-ar fi dorit. Părea că îl așteaptă recunoștința regală, ba chiar și favoruri de natură fizică, atunci când a fost răsplătit cu o întâlnire într-un colț întunecos din curtea palatului regal cu „Maiestatea Sa” – de fapt, o prostituată îmbrăcată într-o rochie asemănătoare uneia purtate de regină. Imediat după ce bijutierul a venit să-și primească plata, povestea a devenit publică și scandalul a izbucnit.

În ciuda faptului că Maria Antoaneta n-a știut nimic despre cele întâmplate, ideea că ar putea acorda favoruri sexuale pentru o bijuterie a fost considerată îndeajuns de credibilă pentru popor, fapt ce i-a afectat profund imaginea publică.

O eroare

Una din legendele revoluției franceze din 1789 spunea că Maria Antoaneta, auzind că poporul suferă din lipsa pâinii, a replicat – cinic sau naiv – „Să mănânce cozonac!” Dar expresia circula deja la curtea franceză cu mult înaintea urcării pe tron a prințesei austriece.

Astăzi se știe precis că aceste cuvinte nu au pornit de la Maria Antoaneta. În „Confesiuni”, scriitorul francez Jean Jacques

Rousseau amintește că expresia a fost folosită de o „mare prințesă” atunci când a aflat că țaranii nu au pâine. Dar volumul fusese scris în 1767, cu trei ani înainte ca Maria Antoaneta să ajungă în Franța. Când a fost în sfârșit publicat, în ultimii ani ai domniei acesteia, cuvintele i-au fost atribuite în mod eronat reginei.

Georges Clemenceau

Despre Georges Clemenceau, celebru ca om politic, se știe mai puțin că a fost și un remarcabil publicist. Director – între altele – al ziarului „L’Aurore”, în coloanele căruia Emile Zola a publicat vestita scrisoare deschisă către președintele republicii, intitulată „Acuz!” și care a declanșat istorica „Afacere Dreyfus”, Clemenceau pusese în toate birourile gazetei următorul anunț: „Domnii ziariști sunt rugați să nu părăsească redacția înainte de a veni!”

Misiune secretă

Prințului d’Orange i se încredințase o misiune secretă. Unul din ofițerii pe care îl selectă să îl însoțească îl rugă să-i spună câteva amănunte despre aceasta.

- Nu știi că e expediție secretă?
- Desigur.
- Atunci sunt sigur că vei păstra secretul până la capăt.
- Fiți sigur de asta.
- Să știi că și eu voi face la fel!

Scriitorul, cămila și artista

Scriitorul Gustave Flaubert, vorbind despre o artistă, i-a spus

cămilă. Artista, aflând, l-a dat în judecată pentru insultă. Judecătorul l-a condamnat pe scriitor la cinci franci amendă.

— Prin urmare, întrebă Flaubert, e interzis să-i spui unei doamne cămilă?

— Absolut interzis - răspunse judecătorul.

— Dar unei cămile i se poate spune doamnă?

— Cât poțtești. Codul nu prevede sancțiuni pentru asemenea caz.

Atunci scriitorul se întoarse către actriță:

— Vă salut, doamnă!

Prietenii

Fiind întrebat care este părerea sa despre infern și paradis, Jean Cocteau se gândi un moment și spuse apoi surâzând:

— Nu pot să vă răspund, am prieteni și colo și colo!

Victor Hugo

În 1822, la vârsta de 20 de ani s-a căsătorit cu o prietenă din copilărie, Adele Foucher. Amundoi erau virgini, iar el insista ca ea să păstreze cea mai strictă modestie, muștrând-o când și-a ridicat poala rochiei pentru a traversa o stradă noroioasă, dezgolindu-și astfel glezna!

De la puritanismul din tinerețe promovase, pe la 1830, la o promiscuitate boemă. Avea o amantă permanentă - Juliette Drouet, o actriță - și era încurcat în multe alte aventuri, de obicei întâmplătoare, cu servitoare și altele de același soi.

În 1844 a început o legătură cu Leonie Biard, soția

nemulțumită a unui pictor mediocru. Leonie era cu doar patru ani mai mare decât fiica lui Hugo, Leopoldine. Când i-a devenit amantă, el a început să-i scrie dese scrisori de dragoste. Ea era încântată.

Ce nu știa, însă, era că multe dintre pasajele cele mai înflăcărate erau copiate din scrisorile de dragoste pe care Hugo le scrisese Juliettei și din cele pe care aceasta i le trimisese lui.

Ceea ce nu știa nici el era că soțul lui Leonie, bănuitor, pusese să fie urmărită.

La 4 iulie 1845, Hugo și Leonie au fost surprinși în pat de doi detectivi de poliție. Ca o femeie măritată să se angajeze într-o „conversație criminală” era un delict grav, iar Leonie, prinsă asupra faptului, a fost dusă la închisoarea pentru femei. Cât despre Hugo, el a prezentat o medalie de aur, pe care o purta întotdeauna la gât pe un lanț, care atesta că este pair al Franței și îl proteja de arestare în asemenea cazuri. Prin urmare a fost eliberat și s-a întors acasă dimineața, și-a trezit nevasta și s-a spovedit.

Ea, destul de interesant, n-a fost tulburată să afle că amanta oficială, pe care o ura, avea o rivală. Dinpotrivă, a luat-o pe Leonie sub aripa sa ocrotitoare, a vizitat-o la închisoare, i-a îngăduit lui Hugo să-și reia legătura cu ea după ce a fost eliberată și a avut grijă ca Juliette să afle totul. Mai mult, Leonie s-a mutat în casa lui Hugo sub ocrotirea lui Adele.

Până la urmă, chiar Hugo a dat-o afară, plângându-se nevestesii: „Trebuie să mă tiranizezi întruna? Nu-mi dai voie nici măcar să-mi aleg singur amanta?”

Regele Ludovic Filip l-a făcut pe Hugo pair al Franței, cu toate privilegiile speciale ce însoțeau acest titlu, inclusiv un loc în camera superioară a Parlamentului. Relațiile lui Hugo cu acest

cumsecade monarh au fost cordiale, iar într-un rând, o conversație în tete-a-tete avută la Palatul Tuileries s-a prelungit atât de târziu în noapte încât servitorii, crezând că toată lumea era deja în pat, au stins luminile, iar regele a trebuit să găsească și să aprindă o lumânare, apoi să descuie poarta dinspre stradă ca musafirul să poată pleca!

Moda în materie de păduchi, sec. al XVIII-lea

În secolul al XVIII-lea, chiar și nobilii de la Curtea Franței stăteau prost de tot cu igiena. Păduchii umblau peste tot, inclusiv în perucile curtenilor. Bineînțeles că mușcăturile lor procurau mâncărimi de nesuportat și de la mâncărimi se ajungea la fel de bine înțeles la scărpinat între perucă și pielea capului/părul natural.

Pentru activitatea asta s-au inventat furculițe speciale, din argint sau fildeș. Furculițele de scărpinat au devenit un accesoriu dorit de curteni, într-o formă cât mai estetică. Ceva la modă, cu alte cuvinte.

Voltaire și sluga

Voltaire avea o slugă foarte leneșă. Într-o zi, Voltaire trebuia să meargă undeva și în vremurile acelea străzile erau pline de noroi și trebuia ca cizmele să fie curățate după fiecare ieșire. Sluga fusese anunțată că stăpânul trebuia să plece, însă acesta de lene nu-i curăța cizmele spunându-i:

— Pentru ce să vi le mai curăț dacă peste doua ore vor fi tot atât de murdare?

Voltaire se încălță cu ele, așa murdare cum erau, plecă și nu

zise nimic, „uitând” să-i lase cheia de la camera cu mâncare. Sluga observă aceasta și fugi după stăpân:

— Stăpâne, ați uitat să-mi lăsați cheia de la cameră, eu ce mănânc dacă nu-mi lăsați cheia?

— Dragul meu, pentru ce să mai mănânci dacă peste două ore vei fi la fel de flămând? — îi răspunse Voltaire.

Blestemul

A rămas în legendă că, înainte de a fi mistuit de flăcările rugului, Jacques de Molay, marele maestru al Templierilor, a rostit un blestem, chemând la judecata divină, până ce se va fi împlinit anul, pe Papa Clement al V-lea, pe regele Filip cel Frumos și pe ministrul acestuia, Nogaret. Suveranul francez era de față la execuție și asculta cumplitele vorbe neclintit. Pentru el, scena atroce la care asista nu era decât un episod printre atâtea altele în lunga și necrutătoarea luptă ce o ducea manat de pofta banilor și a puterii.

Atâta doar că, fără să știe, se afla aproape de capătul drumului. Printr-o ciudată potrivire, toți cei trei asupra cărora fusese aruncat blestemul aveau să se petreacă din lumea celor vii până la sfârșitul anului 1314, adică până la împlinirea sorocului proferat de mai marele călugărilor cavaleri, ars ca eretic.

Capitolul IV

ENGLEZII

Newton

Newton, celibatarul, a invitat o dată pe un bun prieten al său la masă. Acesta vine la ora fixată și, ca să nu-l deranjeze pe Newton de la lucru, se duce direct în sufragerie, așteptând pe ilustrul său amic să termine lucrul și să vină la masă. Dar Newton nu mai ieșea din biroul său de lucru. Atunci prietenul, răzbit de foame, se așază la masă, pe care era un pui fript sub un clopot, mănâncă o jumătate de pui și plecă fără să-l avertizeze pe Newton. Mult mai târziu l-a răzbit foamea și pe Newton. Savantul uitase complet de invitația pe care o adresase prietenului său. Newton vine în sufragerie, vede că e lipsă o jumătate de pui și-și spuse: „Uite ce distrat sunt; am mâncat și am uitat”. Și se întoarce la lucru.

Faima lui Newton ajunsese până la „fiul cerului”, împăratul Chinei. Acesta l-a felicitat într-o scrisoare, punându-i adresa: *Lui Newton, în Europa*. Și Newton a primit scrisoarea. Aceasta arată ce știau contemporanii despre descoperirile sale!

Oliver Cromwell

La 20 aprilie 1653, lordul-general Cromwell a intrat în Parlament și s-a așezat pe una din bănci. A ascultat, și-a pierdut răbdarea, apoi s-a ridicat și a spus: "Haide, hai, ne-am săturat de toate acestea. Am să pun capăt pălăvrăgelilor voastre... Spuneți că sunteți un Parlament; nu sunteți. Unii dintre voi sunt bețivani, alții curvari... Cum puteți fi un Parlament prin grația lui Dumnezeu? Plecați, vă spun..."

După ce i-a dat afară pe toți, a poruncit să se încuie ușile. În acest mod puțin onorabil și-a încheiat existența „Parlamentul cel lung”, instituție care avusese un rol atât de important în timpul revoluției engleze.

Oliver Cromwell, omul care a condus Anglia ca un adevărat suveran pe la mijlocul secolului al XVII-lea; omul care a condus revoluția ce l-a trimis la eșafod pe regele Carol I; omul care s-a luptat pe mări biruind pe olandezi; omul acesta puternic și glorios a fost învins de... un grăunte de nisip! De micul grăunte de nisip care i s-a așezat în uretră și ia provocat moartea.

Întâmplarea este consemnată de scriitorul francez Blaise Pascal în cartea sa „Cugetări”.

Ordinul Jartierei

„Rușine aceluia ce de rău gândește”. Aceste cuvinte alcătuiesc deviza celei mai înalte decorații britanice: Ordinul Jartierei, care, în principiu, nu este acordat decât suveranilor, șefilor de state și membrilor familiei regale, numărul beneficiarilor fiind limitat la numai 25. Această deviză este brodată în argint pe o jartieră de catifea albastră, pe care bărbații o poartă la genunchiul stâng, iar femeile, la brațul drept.

Ordinul Jartierei a fost instituit în anul 1348 de către regele Eduard al III-lea al Angliei, în urma unei nostime întâmplări petrecute la curte cu ocazia unui bal. În timpul dansului, contesa Joan de Salisbury, favorita regelui, a scăpat pe jos jartiera ei albastră. Regele s-a aplecat, a ridicat-o și, spre a abate atenția invitaților de la contesa foarte rușinată, și-a legat jartiera la genunchiul său, exclamând: „Rușine aceluia ce rău gândește”. Cum totuși curtenii nu și-au putut opri un zâmbet, regele, spre a-și consola favorita, i-a făgăduit „să ridice jartiera atât de mult încât până și cei mai înalți demnitari vor dori s-o poarte.” Și a înființat astfel Ordinul Jartierei.

Un cal, un cal, regatul meu pentru un cal

Este faimosul strigăt de ajutor al regelui Richard al III-lea (1483-1485) pe câmpul de luptă de la Bosworth (1485). Rămas fără cal, orgoliosul rege a promis regatul celui care îi va oferi un cal, cu care să poată fugi pentru a-și salva viața. Dar, niciunul dintre slujitorii săi nu i-a sărit în ajutor. Astfel, regele a fost ucis.

Nouă, românilor, scena aceasta ne amintește de o întâmplare asemănătoare, magistral povestită de cronicarul Ion Neculce în ale sale „O samă de cuvinte”. În bătălia de la Șcheia (1486), pierzându-și calul, Ștefan cel Mare, domnul Moldovei, a fost salvat de unul din oștenii săi, pe nume Purice, care nu numai că i-a oferit calul stăpânului său, dar s-a făcut și „movilă” pentru a-l ajuta să încalece mai repede. Dacă și regele Angliei ar fi avut un Purice...

Moartea unui rege

Carol I, rege al Angliei, prin domnia lui absolutistă și-a atras ostilitatea burgheziei și a noii nobilimi care au dezlănțuit revoluția din 1642-1649. Judecat de parlament și condamnat la moarte ca tiran, trădător și dușman public, a fost decapitat în fața palatului Whitehall.

În ultimele clipe, pe eșafod, Carol I, arătând episcopului Juxon somptuosul palat unde domnise ca un despot, a rostit un singur cuvânt: „Remember!” Adică: aminteste-ți ce am fost și ce am ajuns; ieri omul cel mai bogat, mai puternic, mai temut din Anglia și acum în fața ghilotinei; ieri primul cetățean al regatului și astăzi, cel din urmă dintre toți.

George al III-lea

Încoronarea lui George al III-lea, la Westminster Hall, a fost foarte neobișnuită. Regina avea o durere de dinți, suferea de nevralgie și, evident, nu se afla în apele ei. Ceremonia întârzia să înceapă. Jilțurile de protocol pentru rege și regină nu fuseseră aduse și în aceeași situație era și sabia de protocol.

Atunci când regele s-a plâns, lordul Effingham, maestrul de ceremonii adjunct, i-a spus că e foarte adevărat că au existat mari neglijențe, dar că el își notase de data aceasta cu mare grijă neregulile, încât următoarea încoronare avea să se petreacă într-o ordine perfectă.

Regele s-a amuzat de acest discurs, dar a uitat că la următoarea încoronare nu mai avea să fie prin preajmă ca să aprecieze aceste schimbări!

Henric al VIII-lea

Când regele Angliei, Henric al VIII-lea, își căuta o soție, după moartea lui Jane Seymour, a auzit lucruri bune despre Anne de Cleves. Principalul său ministru, Thomas Cromwell, considera că Henric trebuie să se însoare cu ea pentru a întări alianța cu protestanții germani. Dar, înainte să se căsătorească a patra oară, regele dorea să știe cum arăta Anne. Așa că i-a cerut pictorului Hans Holbein cel Tânăr să-i facă un portret. Mulțumit de rezultat, Henric a invitat-o pe Anne în Anglia.

Dar când s-au întâlnit față în față, i s-a părut prea banală și neinteresantă și a poreclit-o „iapa din Flandra”. Relația era condamnată de la bun început – Anne a fost regină a Angliei doar

patru luni.

După divorț, ea a mai trăit mulți ani; în schimb, Cromwell, cel care pregătise acest mariaj, a fost executat pentru. Trădare!

Moda îi formează pe suverani, așa după cum impune îmbrăcămintea și determină moravurile. În evul mediu un mare rege trebuia să fie curtenitor, cavaleresc, sever și pios; pe vremea Renașterii un mare prinț este libertin, cultivat și deseori crud.

Henric al VIII-lea a avut toate aceste însușiri, dar în manieră englezească, adică libertinajul său a rămas conjugal, cultura a fost teologică și sportivă, iar cruzimea sa legalmente ireproșabilă. Astfel încât, cu toate crimele sale, a rămas un suveran popular în ochii supușilor săi.

Și astăzi este încă apărat de istoricii englezi. Episcopul și istoricul William Stubbs spunea că portretele soțiilor sale nu justifică poate, dar explică graba sa de a scăpa de ele. Un alt istoric englez, Albert Pollard întreba de ce ar fi o vină deosebit de gravă faptul de a fi avut șase neveste. „I se reproșează lui Henric că a luat în căsătorie femeile pe care le iubea? Dar ar fi putut, fără a scandaliza pe nimeni, să aibă mai mult de șase amante. Henric de Navarra a avut 40 fără ca reputația lui să fie știrbită.”

Aceasta e adevărat, dar se impune o mică precizare. Henric de Navarra n-a poruncit niciodată să fie decapitate amantele sale!

William Cuceritorul

Timp de 21 de ani William Cuceritorul a domnit asupra Angliei cu o asprime care a dat bune rezultate, luptând împotriva baronilor prea ambițioși, vânând cerbi și ducându-se din când în când în Normandia (locul său natal), pentru a se apăra împotriva încălcărilor regelui Franței.

Într-una din aceste campanii marele om a fost rănit mortal. Calul său a alunecat și el s-a lovit de oblâncul șei, provocându-și o contuzie internă în urma căreia a murit.

Cuceritorul a fost înmormântat în Caen în prezența unei asistențe puțin numeroase. Corpul, umflat, a făcut să plesnească sicriul. „Astfel că - spune cronicarul - acel ce în viață fusese acoperit de aur și pietre prețioase nu mai era acum decât putreziciune.”

Henric al II-lea

Sfârșitul regelui Angliei, Henric al II-lea, a fost tragic. Fiii săi, între care ar fi dorit să-și împartă vasta stăpânire, se urau unii pe alții și-l trădau toți. „Nu știi - îi răspunsese unul dintre ei unui trimis al regelui - că e propriu firii noastre, lăsată moștenire din moși strămoși, ca fratele să lupte împotriva fratelui și fiii împotriva tatălui?”

Henric al II-lea, încolțit de regele Franței Filip August la Le Mans, a trebuit să fugă din orașul în flăcări. Le Mans era cetatea unde se născuse și unde era înmormântat tatăl său. Mare durere în suflet avea când a fost nevoit să părăsească acest loc.

În timp ce fugea pe poteci ocolite, unul dintre fiii săi, Richard, îl urmărea. La Chinon regele s-a simțit atât de bolnav că a trebuit să-și întrerupă drumul. Cancelarul său, pe care îl trimisese la Filip August cu o scrisoare, se întorsese aducându-i lista trădătorilor englezi pe care o găsisese la curtea regelui Franței. În fruntea listei se afla Ioan, fiul său favorit. Văzându-l pe tatăl său în primejdie, îl trădase și el. „Mi-ai spus destul - a strigat regele. Nu mă mai sinchisesc nici de mine, nici de lume. După aceasta, a început să delireze și a murit curând în urma unei hemoragii.

Richard Inimă de Leu

Marele eveniment din timpul domniei regelui Angliei, Richard, supranumit de unii „Inimă de Leu”, a fost cruciada a treia, la care a luat parte împreună cu Filip August, regele Franței. Richard și Filip, prieteni în aparență, rivali în fapt, au plecat împreună spre Ierusalim; când au ajuns în Sicilia, erau deja certați.

Expediția i-a dat lui Richard prilejul să-și arate curajul, dar nu a eliberat Sfântul Mormânt. Mai mult, Richard s-a făcut urât prin insolența și, mai ales, cruzimea sa. Atunci când Saladin, adversarul său și conducătorul sarazinilor, a refuzat să-i răscumpere pe prizonieri, Richard a dat ordin să fie sugrumați toți cei care fuseseră prinși.

Vreme îndelungată după războiul acesta, povestește Joinville, sarazinii le spuneau copiilor: „Taci, dacă nu îl chem pe regele Richard să te omoare!”

Ce murdărie e aici!

Scriitorul Richard Sheridan s-a exprimat într-una din comediiile sale într-un mod necuviincios despre parlamentul englez.

În urma unei sentințe judecătorești, Sheridan a fost nevoit să-și ceară scuze în genunchi, chiar în clădirea parlamentului.

După penitența executată, Sheridan s-a ridicat, și-a șters cu batista genunchii și a spus: – Ce murdărie e aici!

Primul Prim-ministru

Anglia a fost mai mereu în fața celorlate țări în ceea ce privește democrația. La ei au apărut primele reglementări juridice cu rol de constituție, la ei au apărut primele partide politice.

În 1714 venea pe tronul Angliei un rege german, din dinastia de Hanovra. Avea să se numească George I. Miniștrii se reuniau periodic pentru a dezbate actele de guvernare. Fiind german, George nu știa prea bine engleza și de aceea evita aceste ședințe. Absența sa continuă i-a determinat pe miniștri să aleagă pe unul dintre ei ca să prezideze ședințele. Așa s-a născut funcția de prim-ministru. Primul prim-ministru a fost Robert Walpole, care a deținut această funcție timp de 21 de ani.

Capitolul V

AMERICANII

Mark Twain

Un vizitator al casei lui Mark Twain făcea comentarii asupra numărului mare de cărți, dintre care multe erau stivuite în jur fără niciun fel de măsuri de precauție. „Vedeți”, a explicat Twain, „este foarte greu să ieși cu împrumut rafturi”.

Twain a scris odată un articol de o rară violență împotriva unui om de afaceri veros. Articolul se termina cu cuvintele:

„Mister S. Nu merită nici măcar să fie scuipat”.

Dat în judecată, Twain a fost silit să retracteze. Și a făcut-o astfel:

„Am declarat zilele trecute că Mister S. Nu merită să fie scuipat. Prin aceasta retrag cele scrise și declar contrariul. Mister S. Merită”!

Într-un oraș din S.U.A.

— Ai citit în Times? O englezoaică a sosit în orașul nostru... E fondatoarea unei religii noi. Predică femeilor tăcerea.

— Să vedeți - remarcă Twain - că n-o să le mai tacă gura toată iarna pe chestia asta!

Odată, pe când era redactor la un ziar, Twain a primit niște versuri proaste, intitulate „De ce trăiesc?” Restituind manuscrisul, Twain a răspuns scurt autorului:

„Fiindcă ai trimis versurile prin poștă și nu te-ai prezentat la redacție în persoană”.

Twain a fost zărit de un prieten ieșind dintr-o farmacie. Intrigat, prietenul îl întreabă:

— Cum te simți?

— Bine, dar de ce mă întrebi?

— Păi te-am văzut ieșind din farmacie. Am crezut că ești bolnav.

— Și dacă ai să mă vezi ieșind dintr-un cimitir ai să crezi că sunt mort? întreabă Twain.

Scrisoarea lui Mark Twain către Andrew Carnegie suna astfel: "Aud că sunteți foarte bogat și pe deasupra nespus de cucernic. Deoarece de multă vreme îmi doresc o carte de rugăciuni și aceasta are prețul exorbitant de un dolar și jumătate, vă rog să-mi dăruiti o asemenea carte, fapt pentru care vă voi rămâne veșnic recunoscător. Al dv. Devotat, Mark Twain.

P.S. Mai bine să nu-mi expediați cartea de rugăciuni. Prefer dolarul și jumătate!"

Mark Twain fiind odată într-o societate unde se discuta despre despărțirea soților, auzi pe o doamnă spunând:

— Dacă bărbații ar mai inteligenți, n-ar avea loc atâtea

divorțuri.

— Dar nici prea multe căsătorii – răspunse Twain.

Unele ziare susțineau că murise Mark Twain. Un cotidian care punea la îndoială această știre, i-a telegrafiat scriitorului ca să spună „dacă este ceva adevărat” din acest zvon.

Răspunsul telegrafic al lui Mark Twain a fost următorul: „Zvonul a fost exagerat!”

Reflecție a lui Mark Twain despre o femeie nesuferită: „Cred că n-aș putea niciodată să mă împac cu ea, afară, poate, de cazul că ne-am afla doar noi doi pe o plută în largul oceanului și nu mi-ar rămâne nicio speranță de a obține alte provizii.”

La Paris, Twain își începea astfel conferința despre... umor:

„Doamnelor și domnilor, Aristofan... a murit; Plaut... a murit; Moliere... a murit; Shakespeare... a murit; și... nici eu nu mă simt prea bine astă seară!”

Emerson

Unul dintre vecinii de la țară, din Concord, ai lui Emerson a împrumutat de la el un volum al lui Platon.

— Ți-a plăcut cartea? l-a întrebat Emerson când a primit-o înapoi.

— Da, a răspuns vecinul. Acest Platon are o mulțime din ideile mele!

George Washington

În timpul revoluției americane, soldații aveau uneori dificultăți la procurarea cailor. A fost trimis un ofițer să cutreiere

satele din Virginia și să confiște toți caii pe care îi vede. A ajuns la un conac frumos și vechi și, văzând oameni cu plugul pe câmp, a apăsător pe clopoșel și a cerut s-o vadă pe stăpâna casei.

— Doamnă, spuse el respectabilei femei în vârstă care l-a primit într-un salon vechi și frumos. Am venit să cer caii dumneavoastră, în numele guvernului.

— Domnule, a fost răspunsul, nu-i puteți avea, am nevoie de ei pentru lucrările de primăvară.

— Îmi pare rău, doamnă. Acestea sunt ordinele șefului meu.

— Și cine este șeful dumatăle? întrebă ea.

— Generalul George Washington, comandant șef al armatei americane.

— Întoarce-te la generalul George Washington și spune-i că mama lui spune că nu îi dă cai ei, replică femeia, cu un zâmbet care îi îndulci figura până atunci severă.

Rareori generalul Washington își permitea o glumă sau o ironie, dar când o făcea, întotdeauna era un succes sigur. Se povestește că era de față în Congres în timpul dezbaterilor asupra înființării armatei federale, când un membru a propus o rezoluție care limita armata la trei mii de oameni. Atunci, Washington a propus acelui membru un amendament care să stipuleze că țara nu va fi niciodată invadată de vreun dușman care are mai mult de două mii de soldați. Râsul care a urmat a discreditat complet rezoluția.

Columb

Cristofor Columb s-a hotărât să descopere un nou drum spre India traversând Atlanticul. Pentru aceasta, a cerut ajutorul lui Ferdinand de Aragon și Isabellei de Castillia, conducătorii Spaniei.

Erau, desigur, cele mai în măsură persoane la care să te duci pentru astfel de lucruri.

Urmarea? Ferdinand și Isabela l-au ținut șapte ani în așteptare pe Columb, pentru că erau foarte ocupați să omoare mauri, să-i persecute pe evrei și să-i ardă pe rug pe spaniolii care nu erau de acord cu ei. Pe deasupra, Columb era și destul de supărător pentru că cerea zece la sută din profit înainte să fi descoperit ceva. Mai mult, Columb era un sentimental și uituc. Când s-a întors în Spania, i-a povestit Isabelei de minunatele păsări și animale din teritoriile descoperite și de flora ciudată pe care o văzuse. Iar ea l-a întrerupt nerăbdătoare: „Dar aurul?”

Columb a fost tratat destul de rușinos și a murit în sărăcie. Chiar era un om de valoare, așa că aproape toată lumea îl ura. Dar acum că nu mai este printre noi, e privit cu mult respect!

După descoperirea Americii (1492) și întoarcerea lui Cristofor Columb în Spania, gloria lui începuse să stârnească invidii, gelozii. Mulți „viteji” se arătară după această expediție. Tăgăduind meritele celebrului navigator, ei spuneau că de fapt Columb n-a făcut nicio descoperire: „De vreme ce America exista, trebuia numai să te gândești să pleci într-acolo. Atât!”

Pentru a-l umili, un mare nobil l-a invitat într-o zi pe Cristofor Columb la un ospăț, unde i s-au servit vinuri bune, dar și vorbe rele. Columb a tăcut un timp; apoi însă, luând ca din întâmplare un ou de pe masă și dând impresia că propune

un joc de societate, i-a întrebat pe comeseni – toți nobili – care dintre ei poate face ca oul să stea drept pe unul din vârfuri. Mulți au încercat, dar nimeni nu a reușit. Atunci Columb, lovind ușor oul la capăt, îl făcu lesne să rămână în echilibru pe farfurie. „Asta știm și noi!” – izbucniră strigăte. „Nici nu mă îndoiesc – răspunse zâmbind Columb – dar vorba dumneavoastră: trebuia

numai să-ți vină asta în gând. Atât!”

Este cel mai mare eveniment al Istoriei!

La 6 august 1945, spre prânz, președintele american Harry S. Truman, aflat în acel moment în mijlocul Atlanticului, la bordul crucișătorului Augusta, cu care se întorcea din Europa, primește următoarea telegramă: „Mare bombă lansată asupra Hiroshimei. 5 august, ora 19,15, ora Washingtonului. Un prim raport indică succes deplin!” Președintele exclamă: „Este cel mai mare eveniment al Istoriei!”

Prima bombă atomică pe bază de uraniu 235, supranumită „Little Boy” (greutate 4,5t, echivalent 13 500 t de trinitrotoluen), lansată deasupra orașului japonez Hiroshima, a provocat 78 150 de morți, 13 983 de dispăruți și 37 425 de răniți. Pe o rază de 2,5 km de la centrul exploziei au fost distruse toate clădirile, făcând loc unui deșert atomic pe o suprafață de 11 kmp.

Democratul, măgarul și republicanul

Odată, Theodore Roosevelt ținea un discurs politic în timpul uneia dintre campaniile sale, când un pisălog din imensa mulțime l-a întrerupt cu un tipăt repetat și ușor amețit de băutură. „Eu sunt democrat”.

În general, era periculos să-l hărțuiești pe Roosevelt. Oprindu-se din vorbit și zâmbind cu o ipocrizie orientală, el sa aplecat înainte și a spus: "Pot să-l întreb pe domnul, de ce este democrat?" Vocea a răspuns: "Bunicul a fost democrat, tata a fost democrat și eu sunt democrat." Roosevelt a spus: "Prietene, să presupunem că bunicul tău ar fi fost măgar și că tatăl tău ar fi fost măgar; atunci

tu ce ai fi? Replica a venit imediat: „Republican”.

Părinți respectabili

Văzând că tânărul său nepot era profund absorbit de studiile sale, regele George al V-lea al Angliei s-a oprit să vadă ce îl interesa pe copil.

„Despre cine studiezi acum?” îl întreabă pe tânăr, mângâindu-l prietenește pe cap.

„Despre Peter Warbeck” a fost răspunsul.

„Și cine este el?”

„O”, răspunse copilul, „este cineva care a pretins că este fiu de rege. Dar, în realitate, nu era; era fiul unor părinți respectabili.”

Charlie Chaplin și Caruso

La un dineu dat la Hollywood pentru a-și sărbători ziua de naștere, Charlie Chaplin și-a distrat oaspeții toată seara imitând oamenii pe care aceștia îi cunoșteau: bărbați, femei și copii, pe soferul său, pe servitorii săi japonezi, pe secretarele sale. În cele din urmă a cântat cu voce înaltă o arie dintr-o operă italiană și a cântat-o superb.

„Dar Charlie, n-am știut niciodată că poți să câți atât de frumos” a exclamat cineva.

„Nu pot să cânt deloc”, a replicat Charlie. „L-am imitat doar pe Caruso”.

Capitolul VI ROMÂNII

Papură -Vodă

Papură-Vodă este porecla dată lui Ștefăniță-Vodă al Moldovei, sub domnia căruia oamenii au fost nevoiți să se hrănească cu papură din pricina secetei și a foametei cumplite. Alexandru Vlahuță, în descrierile sale din trecutul nostru, evocă acest moment impresionant: „e o așa secetă și uscăciune în Moldova, că nu se zărește frunză pe copac... și vitele mor pe câmp și oamenii mănâncă papură uscată, de unde s-a și tras porecla de Papură - Vodă.”

Nu-i vom număra în luptă!

Înainte de bătălie de la Cahul (1574), impresionat de puhoiul oastei turcești care se apropia de ei, un ostaș moldovean aflat în preajma domnitorului Ioan Vodă cel Cumplit (cca. 1525-1574) l-ar fi întrebat: „Sunt mulți, Măria Ta?” "Nu-i vom număra în luptă! a fost răspunsul viteazului domn.

Epilogul acelei bătălii vestite este cunoscut: trădați de câțiva boieri, copleșiți de numărul mare al turcilor, Ioan Vodă și mica lui armată au fost învinși.

Au rămas însă peste veacuri curajul și vitejia domnitorului, precum și cuvintele sale de încurajare adresate armatei. Sunt cele mai frumoase vorbe celebre spuse vreodată pe un câmp de bătălie!

Miron Costin

În anul 1672, turcii au ocupat cetatea poloneză Camenița. Aflat în tabăra otomană, ca trimis al domnului Moldovei, cronicarul Miron Costin a fost întrebat de marele vizir Ahmed pașa dacă moldovenii se bucură de succesul Porții. Atunci, marele cronicar a

dat următorul răspuns, care a plăcut și vizirului, dar a rămas și în istorie. „Suntem noi, moldovenii, bucuroși să se lătasă în toate părțile cât de mult, iar peste țara noastră nu ne pare bine să se lătasă!”

Nu se mai satură!

O adevărată plagă pentru Țările Române în perioada medievală erau dese schimbări de domnie, însoțite uneori de lupte, dar întotdeauna prilej de mare cheltuială. Despre Alexandru Lăpușneanu s-a spus că domnia l-a costat 200 000 de galbeni. Mihnea al II-lea s-ar fi angajat, se pare, pentru revenirea la domnie, să dea 600.000 de scuzi.

Plata împrumuturilor la care trebuiau să apeleze претенții la tron se făcea prin luarea de la locuitori, în toate chipurile, prin asuprire și înșelăciune fără cruțare.

Și mai trebuiau să adune bani domnitorii pentru ținerea cu fală a curții, dar mai cu seamă pentru primejdia știută a pierderii tronului, când plecau în pribegie, dacă își scăpaseră capul, dovedindu-se că știau să strângă iute bogății mari, unele de-a dreptul fabuloase.

Văzând toate ce se petreceau, Miron Costin avea să însemne în Letopisețul Țării Moldovei: „O! nesățioasă hirea domnilor spre lățire și avuție oarbă! Pre cât să mai adaoge, pre atâta rânnește. Pohteale a domnilor și a împăraților n-au hotar. Având mult, cum n-ar avea nemica le pare. Pre cât îi dă Dumnezeu, nu se satură!”

„Fiți viteji, feții mei!”

Acest îndemn nu a fost făcut pe câmpul de luptă, înaintea

unei mari bătălii, ci undeva la Înalta Poartă. Sunt cuvintele memorabile cu care domnitorul Constantin Brâncoveanu (1688-1714) îi îmbărbătează pe cei patru fii, când, în piața seraiului din Constantinopol, gâdele cu sabia scoasă din teacă se apropie de ei, gata să le taie capetele. Atunci, Vodă Brâncoveanu făcu o scurtă rugăciune și, întorcându-se către fiii săi, îi îmbărbătă părintește: „Fiți viteji, feții mei! Am pierdut tot ce-am avut, măcar sufletele să ni le mântuim.” În câteva minute, capetele tuturor căzură unul după altul. Era în 15 august 1714, la ceasul 9 dimineața.

„Da, cu vremea!”

La 1689, un numeros corp de armată austriac a intrat în Oltenia, cu gândul de a-l alunga pe Constantin Brâncoveanu din scaunul Țării Românești. Aflat în acel moment la Brâncoveni (Olt), Vodă trimise pe Șerban Greceanu și Barbu Brăiloi să negocieze cu generalul austriac Haissler, cu prințul de Baden și cu aga Bălăceanu. Se spune că la orice cerere a austriecilor, domnul trimitea același răspuns: „Da, cu vremea!” Această expresie, cunoscută în tradiția populară sub denumirea de „vorbă brâncovenească”, la care înțeleptul domnitor a recurs pentru a temporiza și a tergiversa lucrurile se dovedi de mare folos, căci curând Haissler hotărî retragerea trupelor sale, spre a evita ciocnirea cu tătarii și turcii chemați în ajutorul Brâncoveanului.

Vorba lui Brâncoveanu amintește de generalul roman Quintus Fabius Maximus, poreclit Cuntactor (temporizatorul), datorită faptului că, în lupta împotriva generalului cartaginez Hanibal, tot amâna înclăștarea hotărâtoare folosindu-se de tactica hărțuiei.

Arme! Arme! Dați-mi arme!...

Acest apel disperat a răsunat în toamna anului 1848. De undeva din nordul Olteniei, din tabăra militară de la Râureni, generalul Gheorghe Magheru se adresa guvernului provizoriu de la București, cerând să i se trimită armele de care era atâta nevoie pentru înarmarea celor peste 10 000 de voluntari, veniți din toate colțurile Țării Românești să lupte, chiar jertfind viața, pentru Patrie și Revoluție. Din nenorocire, armele n-au sosit.

La 8 septembrie 1848, când Fuad-efendi se apropia de București spre a se întâlni cu trupele generalului Luders, întreaga suflare revoluționară își puna speranțele în tabăra de la Râureni. Dar conducerea revoluției a șovăit tocmai atunci când trebuia să dovedească cea mai mare energie.

Soldatule, respectă epoletul de general!

Vorbele aparțin lui Vodă Bibescu și au fost rostite în momentul când a semnat, sub presiunea revoluționarilor, programul Constituției din 1848. Pătrunzând în Palatul domnesc, revoluționarii îi cerură domnitorului să iscălească documentul. Cum Bibescu ezita să o facă, iuncărul Niță Magheru, un nepot al generalului Gheorghe Magheru, scoate un stilet și, vrând să lovească pe Domn, îi strigă: „Iscălește!” Vodă, fără să-și piardă cumpătul, îi zise: „Soldatule, respectă epoletul de general!” Apoi, luând condeiul, semnă.

Asta-i muzica ce-mi place!

Expresia aparține lui Carol I. Aflat la Calafat, în ziua de 15/27 mai 1877, viitorul rege al României a dat ordin bateriilor să tragă asupra pozițiilor turcești de la Vidin. Bateriile turcești au ripostat

imediat, trei obuze explodând chiar în apropierea suitei. Curajos, Carol și-a ridicat chipiul, strigând: „Asta-i muzica ce-mi place!”

Regele și dorobanțul român!

La 29 noiembrie 1886, P.P. Carp a rostit un discurs împotriva celor care atribuiau lui I.C. Brătianu meritul de a fi creat România modernă.

„După noi – spuse P.P.Carp – toate acestea (realizările României) au fost făcute de doi alți oameni, din care unul e cheia de boltă și celălalt temelia suveranității naționale. Aceștia doi se numesc: regele Carol și dorobanțul român!” Așa s-a născut expresia „regele și dorobanțul român”, care avea să se bucure de o mare popularitate în epocă.

Sunt de părere să sară în aer generalul!...

În timpul luptelor din Dobrogea în războiul de întregire a neamului generalul Alexandru Socec, considerat de mulți drept o mediocritate militară, a înaintat generalului Alexandru Averescu un raport prin care cerea aprobarea să arunce în aer podul de peste Dunăre, de la Cernavodă, pentru a împiedica înaintarea forțelor inamice. Averescu a pus pe raport următoarea rezoluție: „Sunt de părere să sară în aer generalul, dar podul nu!”

Dacă nici de armată nu te-ai ocupat de aproape, ce-ai făcut timp de 45 de ani?

Autorul acestei interpelări violente este P.P.Carp. Înainte de a părăsi ministerul și consiliul, și a lăsa locul lui Titu Maiorescu, într-

o violentă explicație cu regele Carol I, care afirma că armata română nu avea cele trebuincioase pentru a intra în război, P.P. Carp l-a interpellat pe suveran cu aceste vorbe de o îndrăzneală neobișnuită. A fost singurul om politic care a avut curajul să spună regelui cu duritate, în față, ceea ce s-ar fi putut spune cu diplomatie.

Acesta este tatăl meu!

Cuvinte solemne, rostite la 14 mai 1923 de orfanul de război Amilcar C. Săndulescu, elev al Liceului militar Dimitrie A. Sturdza din Craiova. În biserica Adormirea Maicii Domnului, de la Mărășești, aflat în fața a zece sicrie cu osemintele a zece militari neidentificați, căzuți pe câmpurile de luptă de la Mărășești, Mărăști, Oituz, Tg. —Ocna, Jiu, Prahova, București, Dobrogea, Ardeal și Basarabia, orfanul a îngenunchat în fața celui de-al patrulea sicriu, rostind: „Acesta este tatăl meu!” Așa a fost ales Ostașul Necunoscut, al cărui mormânt a fost așezat în Parcul Carol din București, în ziua de 17 mai 1923.

Ne batem, blestem pe noi dacă nu ne batem!

Interpelarea dramatică aparține lui Nicolae Iorga, în ședința Consiliului de Coroană din 27 iunie 1940, ținută ca urmare a Ultimatumului sovietic, din noaptea de 26-27 iunie, prin care Moscova cerea României să părăsească Basarabia și nordul Bucovinei. Strigătul lui Iorga n-a fost auzit! Astfel, nenorocirea s-a abătut asupra românilor. La 28 iunie, orele 11.00, Gheorghe Davidescu avea să-i comunice lui Molotov, ministrul de externe sovietic: „Guvernul român, pentru a evita gravele urmări ce le-ar

avea recurgerea la forță și deschiderea ostilităților în această parte a Europei, se vede silit să primească condițiile de evacuare specificate în răspunsul sovietic.”

E foarte bine să intre la Palat și un Ionescu!...

În martie 1944, colonelul adjutant Robert Bossy i-a comunicat telefonic colonelului Emilian Ionescu că a fost cerut de Regele Mihai ca adjutant regal. Generalul Pantazi, ministrul de război, a intervenit pe lângă mareșalul Antonescu să nu aprobe mutarea, deoarece Brigada de care de luptă ar fi rămas, în plin război, fără comandant. Dar mareșalul a conchis: „Ba aprob! E foarte bine să intre la Palat și un Ionescu!...”

Peste câteva luni, la 23 august 1944, între cei care aveau să-l aresteze pe mareșalul Antonescu se afla și colonelul Ionescu! Tristă ironie a sorții!...

Nenorociților, vă dați seama ce faceți?

Din ordinul Regelui Mihai, mareșalul Ion Antonescu este arestat la 23 august 1944. Preluat de o echipă de subofițeri, mareșalul este închis într-un seif din Palatul Regal.

În timp ce subofițerii îl conduceau spre locul destinat detenției, Antonescu avea să-i apostrofeze cu duritate: „Nenorociților, vă dați seama ce faceți? Distrugeți țara și o dați pe mâna comuniștilor!”

Mareșalul avea dreptate!

Dați-le șefi buni și nu veți găsi trupe mai bune!

Aprecierile asupra felului în care armata română s-a comportat în cel de Al Doilea Război Mondial sunt destul de numeroase. Afirmățiile făcute de comandanții germani sunt mărturii cu atât mai semnificative cu cât aceștia i-au cunoscut pe militarii români în calitate de camarazi, pentru aproape patru ani, dar și în calitate de adversari, în ultima parte a războiului.

Generalul german Hans Speidel, devenit mai târziu comandant al forțelor terestre ale NATO în Europa Centrală, declara ziaristului american Cyrus Sulzberger, dornic să afle care au fost cele mai bune trupe ale Axei (cu excepția germanilor, de bună seamă): „Românii. Dați-le șefi buni și nu veți găsi trupe mai bune!”

Cântă, Sava, că-i prăpăd!...

Îndemnul acesta aparține maiorului Gheorghe Rasoviceanu, comandantul Batalionului 9 Vânători și a fost auzit în toamna anului 1916, în timpul luptelor de la Topraisar-Amzacea (Dobrogea). Atacat de cavaleria inamică, Regimentul 40 Călugăreni, care se apăra pe două linii, a început să dea înapoi. Speriați, instrumentișii din muzica regimentului au pus mâna pe instrumente și au dat să fugă înapoi, dar locotenentul Sava Radu, șeful muzicii, le-a strigat energic: „Toată lumea stă pe loc! Cântăm!” Și au început să cânte „Deșteaptă-te, române!” Un pâlăc de atacatori a ajuns lângă muzică, dar ea a continuat să cânte, schimbând cu „Atacul”. În acel moment, soldații care se retrăseseră au început să tragă și ei asupra cavaleriei dușmane, care, derutată, și-a schimbat direcția de atac spre stânga, ignorându-i pe muzicanții care cântau de mama focului. S-a pornit însă artileria inamică. În momentul în care instrumentișii se

opriseră din cântat și erau pe punctul să se retragă, s-au pomenit lângă ei cu maiorul Rasoviceanu, generalul de mai târziu, care striga cât îl țineau puterile: „Cântă, Sava, că-i prăpăd!...” Muzica militară și-a reluat cântecul. Grație acestei prezențe de spirit, inamicul a fost respins...

Eu nu socot omul, ci dreptatea, nu lucrul, ci legea!

Deviza domnitorului Vasile Lupu (1634-1653). Vechile cronică spun că domnitorul Moldovei era mare iubitor al dreptății și că își ținea divanul în fiecare zi, uneori chiar de două ori pe zi. Oricine se putea judeca împotriva oricui, chiar și împotriva rudelor lui Vodă. Gheorghe și Gavril, frații domnitorului după mamă, au stat trei zile la închisoare pentru o vină dovedită din pâra unui străin.

„Eu nu socot omul, ci dreptatea, nu lucrul, ci legea – zicea Vasile Vodă. Nu-mi pasă de frate, de fiu sau de fiică, ci dreptatea este una și singură pentru toți. Dacă ar fi ca jumătate din Moldova să fie rea, să piară, numai să rămâie cea bună!”

Pe aici nu se trece!

Dintre toate cuvintele memorabile care au răsunat vreodată pe pământul românesc, deviza „Pe aici nu se trece!” s-a bucurat de cea mai mare popularitate. Născute pe câmpul de luptă al Mărășeștilor, aceste cuvinte au intrat în conștiința neamului românesc prin jertfa a peste 27 000 de români. Ele au fost lansate de generalul Eremia Grigorescu (1863-1919), comandantul Armatei 1 române, în momentul în care a trecut de pe frontul de la Oituz pe acela al Mărășeștilor (august 1917).

Nicolae Iorga, studentul

Un caz unic în analele învățământului superior de la noi – și poate chiar din toată lumea. În toamna anului 1888, Nicolae Iorga se înscrie la Facultatea de litere a Universității din Iași. După numai un an de cursuri, în 1889, el susține 27 de examene și-și ia licența, obținând calificativul *magna cum laude*. Are numai 18 ani și obține o bursă în străinătate.

Mai mult decât atât, la examenul pe care l-a dat, în august 1893, la Universitatea din Leipzig, unde și-a luat doctoratul în istorie, i-a impresionat pe profesori prin siguranța de care dădea dovadă și prin cunoștințele uluitoare, declarând că poate să răspundă la orice întrebare. Ceea ce a și dovedit.

Și încă un amănunt interesant. La vremea aceea studentul Nicolae Iorga cunoștea – citit, scris, vorbit – 12 limbi!

Nicolae Iorga, un soț model

"Actrița Marioara Voiculescu, cunoscându-i slăbiciunea lui Nicolae Iorga ca autor dramatic, s-a gândit să intre în grațiile lui ca actriță și ca femeie. S-a prezentat deci lui N. Iorga, cerându-i favoarea să interpreteze ea rolul Doamnei lui Ieremia, deoarece, studiind cu atenție piesa, și-a dat seama că interpretarea dată eroinei era superficială, nu a fost pus în valoare tot ce conținea ca intensitate dramatică acest rol. Și cum pentru realizarea interpretării era nevoie ca autorul să o îndrume, îl ruga pe profesor să treacă pe la ea, să facă lectura piesei împreună. N. Iorga plutea în nori de fericire și, evident, a acceptat.

În ziua convenită, Marioara Voiculescu s-a pregătit nu numai ca actriță, ci și ca femeie. Era gata să joace marea scenă a

seducției.

O bătaie sfioasă în ușă, actrița, într-o elegantă și transparentă rochie de casă, s-a grăbit să-i deschidă. Nicolae Iorga a făcut loc să treacă întâi coana Catina (soția sa). Ne putem imagina migrena Marioarei Voiculescu văzându-și planul zădărnicit." (Pamfil Șeicaru).

Generozitatea lui Kogălniceanu

Mihail Kogălniceanu avea cea mai bogată bibliotecă din Iași. Fire generoasă, împrumuta adesea cărți amicilor care, de multe ori, uitau să i le restituie. Când rafturile bibliotecii au început să prezinte goluri masive, Kogălniceanu a publicat în ziar următorul anunț:

„D-l Mihail Kogălniceanu, care nu poate suferi cărțile desperechiate, roagă prietenii săi ce au asemenea volume de la domnia sa – să binevoiască a veni la locuința domniei sale pentru a ridica și restul volumelor rămase.”

Ion Luca Caragiale

Constantin Dobrogeanu-Gherea scotea publicația periodică „Literatură și știință”. Avându-l client pe Caragiale în restaurantul gării din Ploiești, împingându-i o farfurie cu preparate specifice localului și îndemnându-l să bea, îi zise:

— Bine, bre, omule, toți la câți m-am adresat mi-au dat câte ceva. De ce nu vrei să-mi dai și tu o piesă, o schiță?

Caragiale, cu un aer amărât, îi mârâi:

— Ce să-ți dau, mă, ce să-ți dau? Cum crezi tu că are cineva

chef de scris când intră seara acasă și foc nu, ceai nu, tutun nu?

Gherea, înțelegând despre ce e vorba, scoase portofelul lui cel soios, dar dar bine garnisit, trase din el două mii și, punându-le în mâna dramaturgului, îi zise:

— Na foc, na ceai, na tutun! De-acum scrie! Când îmi dai bucata?

După o vreme destul de îndelungată, Gherea i-a reproșat lui Caragiale că nu i-a dat încă nimic pentru publicația sa. La care Caragiale a ripostat:

— Bine, mă, Costică, acum foc am, ceai am, tutun am. Ce-mi trebuie, mă, să mai scriu?

Caragiale asculta o nuvelă pe care o citea Carmen Silva (pseudonimul literar al reginei Maria) și în această nuvelă - *Răzbunarea* - răsfrângerea unei raze de lună pe lama cuțitului ridicat asupra victimei deschidea o amplă paranteză lirică, pe care Caragiale, plictisindu-se as-cul-tând-o, a intervenit nerăbdător:

— Maiestate, fiți umană, loviți o dată!

Victor Eftimiu a fost măgulit până la îngâmfare când i-a fost prezentat lui Caragiale, care i-a zis:

— Tu ești Eftimiu? Țara asta are doi scriitori: pe mine și pe tine!

Flatat, Victor Eftimiu i-a povestit aceasta lui Octavian Goga, dar acesta i-a retezat-o:

— Și mie tot așa mi-a spus.

Lui Radu D. Rosetti, Caragiale i-a spus cam același lucru:

— Nu exist decât eu cu tine: mai ales eu!

Un tânăr autor dramatic povestea într-o zi lui Caragiale subiectul unei piese pe care avea de gând să o scrie.

— Așa cum o ai în cap, e admirabilă! zise Caragiale. Dar să nu o scrii, c-ai s-o strici!

Altădată, primind vizita unui tânăr autor dramatic care venise la el, instanță superioară în materie, să-i citească o piesă în versuri și... cinci acte, Caragiale l-a acceptat pe acesta, care a adus cu el și cinci sticle cu vin spre a-l antrena în timpul lecturii. La fiecare act el destupa o sticlă spre a-l cinsti pe marele dramaturg, care de fapt se delecta cu vinul bun și nu cu versurile tragediei. Când tânărul scriitor, sufocat de lectura propriilor sale tirade, era gata s-o ia razna în actul al cincilea, Caragiale l-a oprit:

— E interesant ce-mi citești, da' vin mai ai?

— Mai am o singură sticlă.

— Ad-o-ncoace, scoate dopul și lasă dracului piesa, că-mi strici toată dispoziția!

Ion Creangă

La „Junimea”, unde era poreclit Burduhănosul sau Popa Smântână, întrebat fiind odată ce mai e nou pe la consiliul general al Instrucțiunii publice, unde fusese, Ion Creangă a răspuns anecdotic:

— Cică, într-o duminică, o cucoană și-a luat fica și s-au dus amândouă la biserică. Întorcându-se, după slujbă, acasă, a întâlnit o altă cucoană care a întrebat-o cine mai era la biserică. „De, a răspuns cucoana, eu am fost și fică-mea: de-acolo înainte tot prostime.”

A.C. Cuza și rabinul

Se știe că A.C. Cuza era antisemit. În epocă, circula, despre

el, următoarea anecdotă:

Călătorind cu trenul spre Iași, a găsit un loc liber într-un compartiment în care se afla și rabinul din Buhuși. Compania acestuia nu-i făcea prea mare plăcere, dar s-a așezat lângă rabin.

Ca să-l zgândăre pe rabin i-a propus un joc:

— Uite, ovreiule, lumea spune că ești un înțelept. Hai să ne punem câte o întrebare și cine nu știe răspunsul, plătește câte o mie de lei.

— Vai de mine, se văietă rabinul, dumneavoastră sunteți așa un mare profesor, o să-mi luați banii.

Ca să-l prindă în joc, Cuza îi spune:

— Dacă nu știi să răspunzi la întrebarea mea, plătești o mie, iar dacă eu nu știu răspunsul, plătesc o sută de mii. Rabinul refuză, dar n-are încotro, și jocul începe:

— Spune-mi, ovreiule, la ce dată a fost lupta de la Călugăreni?

— Nu știu, spune rabinul, poftim o mie de lei.

— Hai, e rândul tău, îl îndemnă Cuza.

Rabinul se gândește o clipă și întreabă: Ce este galben pe spate, verde pe burtă, mănâncă raci, fluieră și zboară noaptea? Cuză asudă, iese pe culoarul vagonului, se reîntoarce în compartiment. Abătut, îi numără rabinului o sută de mii și-l întreabă:

— Ei, acum spune-mi, ce este galben pe spate, verde pe burtă, mănâncă raci, fluieră și zboară noaptea?

— Nu știu, poftim mia!

Unde erau ofițerii la Smârdan

Nicolae Grigorescu, chestionat despre tablourile sale, e întrebat de ce nu a pictat ofițeri, ci numai soldați, în tabloul

„Atacul de la Smârdan”. Maestrul răspunde sec: „Am pictat și ofițerii, dar erau mai în față și au ieșit din ramă!”

Act de prezență

Celebrul matematician Grigore Moisil era cunoscut pentru replicile cu umor pe care le dădea cu diverse ocazii.

La un moment dat, exasperat de faptul că se făceau presiuni asupra lui din partea conducerii facultății să stea cel puțin opt ore la universitate, indiferent dacă avea sau nu cursuri, s-a enervat și, luându-și hotărât haina și geanta ca să iasă, a comentat:

— Voi aveți nevoie de capul meu sau de fundul meu?

Cum deveneau pe vremuri jupânele doamne

„Gheorghie Ștefan-vodă, când era boiariu, murindu-i giupâniașă, au rămas văduvoi. Și tâlnind o giupâniașă săracă, frumoasă, tânără, anume Safta, de niamu Boeștilor, au tâmpinat-o pe drum, mergând cu rădvanu la Iași. Și au poprit rădvanul cu sila, și s-au suit fără de voia iei în rădvan, și au întorsu rădvanul înapoi, la casa lui. Și pre urmă au priimit și ia și s-au cununat cu dânsul, care au agiunsu de au fost și doamnă.” (Ion Neculce – O samă de cuvinte).

Don Quijote și Dumnezeu

Petre Țuțea și Emil Cioran discută de ore bune la Capșa. Fascinat de spiritul oratoric al lui Țuțea, Cioran nu se poate opri să nu-l complimenteze: „Petrică – ești senzațional! Aș spune că ești un amestec de Don Quijote și Dumnezeu!”

Petre Țuțea pare pe moment mulțumit de compliment. Totuși, a doua zi, se duce la prima oră la locuința unde stătea Emil Cioran. Îl scoală pe acesta din somn și îi spune franc: „Emile, cu asemănarea cu Don Quijote nu sunt de acord!”

Originile omului

„La Moscova, când m-am dus cu delegația României, ca membru al delegației, ne-a dus, zic eu, la singurul muzeu antireligios din lume al unui popor fost creștin. Sub Stalin. Muzeu antireligios. Descria Inchiziția, ce-a făcut creștinismul, triburi primitive, cu moravuri, cu aspecte magice, inumane, toate prostiile făcute de om în istorie le pune în cărca religiei. Și la intrare, nu știu dacă pe dreapta sau pe stânga, era o maimuță și un Homo-primigenius, specie de Neanderthal. Așa. Când ieșim de acolo, nu știu cine era aia, că știa nemțește, știa franțuzește, cred că era o ovreică și zice: 'vă rog să semnați', că eu fumam și am ieșit mai înainte. Și Gafencu și Nemoianu, subsecretar de stat în guvernul Antonescu, n-au semnat nici ei, că n-am semnat nici eu. Zic: 'nu semnez, doamnă!' 'De ce?' 'În primul rând, tot ce am văzut aici îmi contrazice credința mea. Eu sunt băiat de popă. Și e greu să cred în toată expoziția asta de-aici. Și doi: ne-ați ofensat!' 'Cum?' 'Păi, uite, personajele astea, maimuța și omul Primigenius, eu nu sunt neam cu ăștia. Îmi pare rău!'” (Petre Țuțea).

Cum a făcut Eminescu cinste cu pantalonii lui Slavici

Mihai Eminescu, la Viena, alături de Ioan Slavici și alți prieteni români. Cum stăteau prost cu finanțele, nu-și prea permiteau să treacă pe la cârciumă. Într-o seară, Eminescu, cel

mai strâmtorat dintre toți, își anunță amicii: azi fac eu cinste! Zis și făcut. Merg la un mic local și se apucă să comande mâncare, udată din belșug cu vin. Puțin mirați de gratitudinea poetului, prietenii nu comentează nimic legat de subiect, ci doar înfulecă bucatele. La un moment dat Eminescu pleacă de la masă. Lipsește vreo oră. După ce se întoarce, petrecerea continuă, iar la sfârșit, se achită nota după cum fusese stabilit: de către Eminescu.

Surpriză mare însă la Slavici acasă! Omul tocmai primise niște pantaloni noi din țară și, noroc de neșansă, îl anunțase și pe Eminescu de acest lucru. Firesc, în timpul cât a lipsit de la masă, Eminescu s-a dus la gazda lui Slavici, i-a „împrumutat” pantalonii, i-a amanetat și a plătit consumația.

Congresul al XIII-lea

La Congresul al XIII-lea, începuse discursul lui Ceaușescu care vorbea și vorbea... La un moment dat, un șobolan a trecut pe la picioarele delegaților. Agitație mare, gălăgie... un tip începe să strige: „Prindeți-l, prindeți-l!” La care Gogu Rădulescu se trezește brusc din somn: „Și pe ea, și pe ea!”

Capitolul VII

ALȚII

Rafael

În timp ce era ocupat să picteze celebrele sale fresce, Rafael a fost vizitat de doi cardinali care au început să-i critice opera și să găsească greșeli, fără să înțeleagă nimic.

— Apostolul Paul are fața prea roșie, spuse unul.

— El roșește când vede pe mâinile cui a încăput biserica, a răspuns supărat artistul.

Maxim Gorki

Într-o anumită perioadă a vieții sale, scriitorul Maxim Gorki stătea într-o cameră cu chirie, într-o casă situată în sudul Italiei. Scriitorul i s-a plâns proprietăresei „a doua zi dimineață” că patul său este plin de paraziți. Indignată, proprietăreasa a protestat:

— Nu, domnule, nu avem nici o singură ploșniță în casă.

— Nu, doamnă, a aprobat Gorki binevoitor, toate s-au căsătorit și au chiar familii numeroase.

Rembrandt

Rembrandt era cu adevărat un maestru al picturii, dar și un personaj lacom, care accepta orice comandă bine platită, chiar dacă munca era adesea epuizantă. Una dintre glumele frecvente ale elevilor săi era să picteze pe podea bănuți. Rembrandt, care vedea tot mai prost, nu ezita să se aplece și să încerce să ia de pe podea bănuții, incapabil să reziste tentației.

Pablo Picasso

Se spune că Pablo Picasso, marele maestru al artei, a surprins un hoț în locuința sa. Intrusul a reușit să fugă, dar artistul i-a reținut figura și a predat poliției o schiță a portretului acestuia. Pe baza desenului poliția ar fi trebuit să aresteze câțiva suspecti: o călugăriță, ministrul Finanțelor, o mașină de spălat și Turnul Eiffel!

Picasso, întrebat care este cel mai talentat pictor, a oferit un răspuns... „fals” – „Peter Paul Rubens, pentru că a pictat în viața lui circa 600 de tablouri, dintre care s-au mai păstrat până astăzi 2.700.”

Papa și împăratul

Canossa este o mică localitate din apropierea orașului italian Modena, dar foarte vestită datorită faptului că acolo, în urmă cu aproape un mileniu, papa Grigore al VII-lea l-a supus timp de trei zile la cele mai mari umilințe pe împăratul Henric al IV-lea al Germaniei, care fusese excomunicat după ce multă vreme dusese o luptă înverșunată împotriva înaltului pontif. Între altele, împăratul a fost obligat să se târască în genunchi pe zăpadă, îmbrăcat în sac și cu picioarele goale!

Deși a obținut atunci iertarea papei, Henric nu l-a iertat la rândul său pe Grigore al VII-lea, atacând de trei ori Roma și izgonindu-l pe înaltul pontif. Unii nu se învață minte niciodată!

Vinul și adevărul

În vino veritas! („În vin e adevărul”). Este o expresie veche de peste 2500 de ani, dar cu cât mai veche, cu atât mai vestită, ca și vinul la care se referă. Paternitatea ei îi este atribuită lui Alceu, poet grec care a trăit cu șase veacuri înaintea erei noastre. Pe vremea lui, celor bănuți de fapte infamante li se turnau vinuri tari în amfore mari de lut, spre ai îmbăta și a scoate de la ei adevărul. Din acest fapt a scos și Alceu un adevăr pe care l-a turnat în cupa mică a unei maxime, extrem de des aflată pe buzele oamenilor.

Munca te face liber!

Cuvinte înscrise cu litere uriașe, din fier forjat, deasupra porții celui mai mare lagăr de exterminare Birkenau-Auschwitz, înființat de naziști în timpul celui de-al doilea război mondial. Deviza, celebră prin cinismul ei, mai poate fi văzută și astăzi pe poarta fostului lagăr, transformat în muzeu. Fostul hăftling (deținut în lagăr de exterminare) Oliver Lustig, evreu din Transilvania, spune că la câțiva zeci de metri de poartă, într-una din sălile muzeului, se poate vedea, pe un postament de marmură neagră, un glob de sticlă cu cenușă și frânturi de oase, tot ceea ce a mai rămas din peste două milioane de oameni care au intrat în „fabrica morții” de la Birkenau-Auschwitz.

Forța merge înaintea dreptului!

Deviza cancelarului german Otto von Bismark (1815-1898). Faptele sale arată că și-a respectat întocmai deviza. În 1862, când Wilhelm I îl numește prim-ministru interimar, avea să se adreseze Landtagului (Parlamentul) cu următoarele cuvinte: „Nu prin discursuri sau prin decizii ale majorității vor fi rezolvate marile probleme ale epocii noastre, ci prin foc și sabie!”

Înainte de a muri, cuprins de remușcări, va nota în agenda sa: „Am adus fericirea unei mari națiuni, da, dar și nefericirea pentru mulți! Fără mine n-ar fi avut loc trei mari războaie. Nu ar fi pierit 80 000 de oameni, n-ar fi fost îndoliați tați, mame, surori. Acum o să dau socoteală lui Dumnezeu!”

Ecaterina cea Mare

Ecaterina cea Mare nu era rusoaică, așa cum cred mulți. Era de origine germană. În adolescență nu avea o garderobă prea bogată și, cu toate acestea, a devenit împărăteasa Rusiei și a domnit peste multe milioane de supuși, timp de 34 de ani. Asta ne arată unde poți ajunge dacă îți dorești ceva cu adevărat.

La vârsta de 14 ani a fost chemată de împărăteasa Elizabeta în Rusia, ca să-l ia de soț pe marele duce Petru, moștenitorul tronului. Aici a început să poarte numai blănuri, mătăsuri și bijuterii splendide. Totul era minunat, în afara faptului că nu avea niciun fel de sentimente față de mire. Și nu e de mirare.

În noaptea nunții, Petru s-a urcat încălțat în pat, s-a jucat cam o oră cu păpușile și i-a povestit Ecaterinei despre amantele sale. Apoi s-a întors pe partea cealaltă și a început să sforăie. Și, timp de nouă ani de zile, lucrurile s-au desfășurat după aceeași rutină, până când Petru s-a mutat într-un pat separat – probabil că pur și simplu nu se gândise la asta mai înainte.

Între timp, căminul ducea lipsă de copii și Rusia de moștenitori la tron. Petru se juca imperturbabil cu păpușile dar, în 1754, Ecaterina a făcut un băiețel care semăna cu Serghei Saltikov, un tânăr cu care Ecaterina obișnuia să mai discute evenimentele zilei. Unii istorici sunt de părere că tatăl ar fi putut fi chiar Petru, din moment ce copilul a ajuns să-i semene la caracter și valoare. Bun, erau amundoi idioți, dar ce dovedește asta?

În anii următori, familia imperială s-a îmbogățit și cu alți copii. Ecaterina era fericită. „Dumnezeu știe de unde-i scoate!” a exclamat Petru la un banchet.

Surprinzător, relația dintre țarul Petru al III-lea și soția sa Ecaterina n-a mai fost la fel de armonioasă. În 1762 lucrurile s-au precipitat, fiecare urmându-și destinul. Ecaterinei i-a mers bine. Ea l-a detronat pe soțul său, l-a aruncat în închisoare și s-a proclamat

împărăteasă.

Cu Petru lucrurile au fost mai triste. La câteva zile după arestarea sa a murit subit în timp ce în preajma sa se găseau câțiva prieteni ai împărătesei. Ecaterina a anunțat că murise de colici renale, dar oamenii care s-au dus la înmormântare s-au întrebat de ce avea atunci un mare bandaj în jurul gâtului?!

Istoria nu prea știe ce să creadă despre viața de familie a Ecaterinei. Multă vorbărie inutilă a curs despre prietenii ei, în mare parte doar bârfe. Din nefericire, lumea e plină de oameni gata să gândească ce-i mai rău când văd un bărbat strecurându-se afară dintr-un dormitor străin în miez de noapte.

Eficiența lui Frederic cel Mare

Frederic cel Mare, regele Prusiei, a încercat, printre multe altele, să rezolve problema șomajului. Se ducea să caute șomeri, iar când găsea câte unul, îl lovea în moalele capului cu un baston greu de bambus. Asta nu era o metodă științifică, dar se pare că dădea rezultate!

Un mod „ingenios” de a ascunde lucrurile

Imhotep a fost un personaj despre care multă vreme istoricii s-au întrebat dacă este real sau este un zeu. În urma cercetărilor arheologice s-a descoperit că Imhotep a existat cu adevărat. A fost arhitectul regal al regelui Zoser și a inventat prima piramidă (în trepte) la Saqqara, un nou tip de mormânt regal imens, construit din piatră și despre care se credea că protejează pentru eternitate atât corpul faraonului, cât și o parte semnificativă din bunurile sale. Ceea ce e totuna cu a zice că Imhotep a venit cu ideea de a

ascunde corpul regelui și comorile sale într-un monument atât de băcător la ochi încât să nu-l poată rata niciun jefuitor de morminte și nici vreun alt hoț! Firește că piramidele au fost mereu jefuite de absolut tot ce conțineau, dar faraonii le-au construit mai multe secole la rând înainte să-și dea seama care-i treaba cu acest mod de a ascunde lucrurile.

Despre egipteni și piramide

Faraonul Kheops a construit Marea Piramidă în jurul anului 3050 î.Hr. După care s-a simțit mai bine. Avea publicitatea asigurată.

Desigur, Kheops n-a cărat pietrele cu mâna lui. A fost un geniu, căci i-a pus pe alții să facă toată treaba.

Unii îl numesc pe Kheops un tiran crud pentru că a obligat 100.000 de felahi sau țărani să muncească 20 de ani la mormântul lui. Alții spun că îi puneau să muncească la piramidă numai în cele trei luni de inundație anuală, în care, nefiind ocupați cu muncile câmpului, țăranii n-aveau nimic altceva de făcut. În felul acesta, Kheops le făcea un mare serviciu ținându-le mintea ocupată și totul se dovedea a fi mai mult sau mai puțin în avantajul tuturor.

Kheops era generos. Îi lăsa pe țărani să locuiască în preajma piramidei, în niște frumoase colibe de pământ neaerisite și-i hrănea cu ridichi, ceapă și usturoi. Le asigura și o provizie constantă de ulei de ricin cu care să se ungă. Așa înțelegeau ei să facă baie. Clasele superioare foloseau ulei de măsline. De fapt, cam toți egiptenii din antichitate erau un pic unsuroși.

O regină lăudăroasă

Isabella I a Spaniei se lăuda că nu făcuse baie decât de două ori în viață – prima dată când se născuse, și a doua oară când se măritase cu Ferdinand de Aragon. I-au făcut-o și pe a treia... când a murit.

Strindberg și medicul

Odată, aflându-se la odihnă la țară, dramaturgul și romancierul suedez August Strindberg s-a îmbolnăvit grav. Medicul de țară, care-l consulta, nu i-a părut lui Strindberg destul de priceput.

— E ceva grav, doctore? — l-a întrebat el.

— Nu, nu cred – a răspuns doctorul. Și eu am suferit de această boală, dar acum, precum vedeți, sunt sănătos.

— Da, doctore – i-a replicat Strindberg – dar pe dumneata te-a tratat un alt medic.

Mulțumirile compozitorului

Era în seara premierei operei „Paiate”. Compozitorul Leoncavallo, observând în sală, înainte de ridicarea cortinei, un cetățean care venise încălțat cu cizme cu pinteni, îi vorbi, adresându-i cuvinte de mulțumire.

— Pentru ce îmi mulțumiți? se miră spectatorul.

— Vă mulțumesc, domnul meu, că n-ați intrat în sală și cu calul!

Pasiune

Pentru oricine numele marelui Mendeleev se asociază cu legea periodicității elementelor chimice. Puțini știu, însă, că, la vremea lui, Mendeleev a avut parte, ca să zicem așa, de o dublă celebritate, determinată de cele două pasiuni ale lui. Cea de a doua a fost... confecționarea geamantanelor. În acest scop el a preparat și un clei special, pe care au început să-l utilizeze toți fabricanții de valize.

Într-o zi, în timp ce-și cumpăra materialul necesar acestei ocupații, cineva l-a întrebat pe vânzător cine-i venerabilul bătrânel.

— Cum? Nu-l cunoaște-ți?! Dar e vestitul meșter de geamantane Mendeleev!

Se spune că „vestitul meșter” a fost foarte flatat de apreciere.

Henrik Ibsen și obiceiul său

Nu s-ar putea spune că mulți dintre cei care râvnesc și obțin onoruri lumești reușesc să lase o impresie de neșters. Dar cu siguranță că apariția lui Henrik Ibsen în Oslo-ul anilor 1890, în drum către vreo recepție, încărcat cu decorații, oferea o priveliște de neuitat.

Era atât de mare amator de medalii, încât își angajase un soi de agent de bursă- la bursa onorurilor profesionale - care să-i obțină cât mai multe cu putință, de la fiecare guvern european în parte. Le purta pe costumul de ceremonie, înșirate până la talie și chiar mai jos, și adesea atârna o parte din ele și pe hainele de toate zilele. Și așa, zăngănind greoi, o pornea în fiecare seară cu pași mari către cafeneaua sa favorită.

Ibsen a fost un mare dramaturg, dar obiceiul său tot nepotrivit rămâne, asta dacă nu cumva (deși este foarte puțin probabil) el ascundea o intenție umoristică.

Rossini

Marele compozitor Gioacchino Rossini era un tip foarte leneș. Există o povestioară în care se observă comoditatea lui ieșită din comun. Într-o zi un impresar l-a găsit pe Rossini scriind în pat. Compozitorul l-a rugat să ridice o pagină care căzuse pe podea. După ce impresarul i-a dat foaia, Rossini i-a arătat pagina la care tocmai lucra și l-a întrebat: „Care pagină crezi că e mai bună?”.

Vizibil încurcat, impresarul a răspuns: „Păi... sunt identice”. Rossini i-a răspuns plictisit: „Mda. Știi, mi-a fost mai ușor să scriu alta decât să mă dau jos din pat, s-o caut pe prima și să mă urc iar la loc.”

Rossini era cunoscut în timpul său ca având un spirit ironic. Într-o discuție cu Wagner, care abia terminase de scris celebra operă Lohengrin, întrebat ce părere are despre aceasta, Rossini răspunde: „Opera nu poate fi judecată la o primă audiție, iar eu nu intenționez în niciun caz s-o mai ascult o dată.”

Puterea banilor

Cândva, familia Fugger din Augsburg a cunoscut celebritatea și puterea, dominând afacerile cu bani ale continentului timp de două veacuri, pentru ca apoi să fie dată aproape cu totul uitării.

Acumulând capital și devenind importanți cămătari, Fuggerii vor avea un rol important și în treburile dinastiei Habsburgilor, mai cu seamă în alegerea împăratului Carol Quintul. Potrivit obiceiului, prinții electori, cei care urmau să decidă viitorul împărat, trebuiau bine plătiți să-și dea votul. Pentru finanțarea alegerii tânărului Habsburg, intrat în concurență cu regele francez

Francisc I, Casa Fugger a contribuit cu o mare sumă de bani. Urmarea a fost alegerea împăratului Carol al V-lea la conducerea imperiului german în 1519.

Deoarece împăratul întârzia cu restituirea avansului primit pentru ajungerea pe tron, Iacob Fugger a avut îndrăzneala de a-i trimite lui Carol al V-lea o scrisoare în cuprinsul căreia cuteza să afirme că „Majestatea Voastră nu ar fi primit coroana fără mine.”

Ca o apoteoză a faimoasei familii, un cronicar de epocă, Sander, va scrie despre Iacob Fugger că „împărații, regii, prinții și seniorii au negociat cu el, papa l-a numit fiul său iubit și l-a îmbrățișat, cardinalii se ridică în fața lui”, conchizând că afaceristul este o „glorie a întregii Germanii!”